

TARTU RIIKLIK ÜLIKOO

ÜLDAJALOO KATEEDER

H. TALVING

RAHVUSVAHELISED SUATED
LÄÄNE - EUROOPAS

SEPTEMBER 1938 - MÄRTS 1939

DIPLOMITÖÖ

JUHENDAJA:

vanemõpetaja K. JAANSON

TARTU 1973

Sissejuhatus.

"Tuleb võtta Euroopa riikide süsteemi uugu poliitika nende omavahelises majanduslikes ja poliitilistes suhetes, et mõista kuidas sellest süsteemist on võimalik ja paratamatult teinud antud sõda," kirjutas V. J. Lenin üll esimese maailmasõja selle perioodi tundmaõppimise tõhtsusest,¹ ent uuse maailmasõja põhjuste leidmises tuleb raudada sama võtet.

Ühendades oma mõtet jõeldas V. J. Lenin: "Mõlma gruppeeringu suuremate kapitalistlike gigantide tegeliku poliitikat tuleb arvama saada ja mõista juu rea aastauimete ulatuses uue sõda."²

Käesolev diplomaatõ ei saote üi laiaulatusliku eesmäru, vaid võtab vaatluse alla perioodi Müncheni lepingu sõlmimisest uuni Tõehoslavaania hoivamiseni s.t. 30. septembrist

1 V. J. Lenin. Sõda ja revolutsioon. Teosed, 24. k., Vallian 1954, lu. 368

2 Samas, lu. 369

1938 a. juuni 15. märtsini 1939 a.

Käsitletak asjaõru on nõuogude ajaloo-
teaduses suhteliselt vähem läbi töötatud. ning
põlvib juube seetõttu erilist huvi. Veelgi olu-
lisem on sellel perioodil ilmunud töö-
tüüde (termini "lääneringid" all mõistatuse
näesolevas töös põhiliselt Suurbritanniat ja
Prantsusmaad) välispolüütina vastutulisust jät-
kimine. Püüd jätuda "rahustamispolüütinat"
ning selle polüütina üha selgemus saavast
võimatusest tuleev vajadus kindlustada end
ähvandava sõja puhkus põimusid lääneringide
välispolüütinas. Vastuolu kahe tendentsi vahel
üks arengööda pöördeni Londoni ja Pariisi
suhtumises Euroopa asjadesse, mis eriti selges-
ti avaldus pärast Tšehhoslovakkia hõiva-
mist fašistliku Saksamea poolt.

Kuigi auarvete periood on nõuogude
ajaloolaste poolt suhteliselt vähem uuritud,
on "rahustamispolüütinat" üldse leidnud vänd-
lemisi põhjaliku käsitlemist. Esimese hõn-
nangu sellele andis J. V. Stalin aruandeuõ-
nes ÜK(b) P XVIII kongressile 10. märtsil
1939. aastal. "Mitterahveteegamispolüütinas 3
peitub püüd mitte loovistada agressoreil
sooritamas oma musti tegusid, püüd mitte

3. J. V. Stalin kasutas terminit "mitterahvetege-
mine" (небратское сотрудничество). Arvestades asja-
olu, et lääneringid ei isoleerinud end Euroo-
past kasutatavasse näesolevas töös terminit "ra-
hustamine", mis meil arvates võtjendab tõp-
semalt selle välispolüütinise kontõrni olemust.
Termini "rahustamine" autor on uueaegne

taunistada Jaapanil astumas sõtta Hiina-
naga või veel parem, Nõukogude Liiduga,
mitte taunistada Sausamaad taandumast
Euroopa asfadesse, sahtumast sõtta Nõuko-
gude Liiduga, lasta uuegi sõjast osavõtjail
enel sisse mõssimast sõtta , anda neile
võimalus nõrgestada ja unuata küsusteist ja
põrast, mis nad on mittaldeaselt nõrgene-
nud, astuda areenile võsnete jõududega, esi-
neda "rahu hurides" nõng diuteerida sõ-
jast osavõtjate oma hingimused." ⁴

Horiatades lõunenine sellise poliitilise mõi-
gu eest mõnuis ta et "mittevaheliseajate
poliitina võib neite lõppeda tõsise lõhi-
kukkumisega." ⁵ Ajaloolne meeng näitas, et
Nõukogude valitsus hõndas poliitilist situat-
siooni maailmas väga õieti.

Sõjajärelsete rahvusvaheliste suhete uusimine
algas uue põrast Sausamaa uapituleem-

Suurbritannia võtismõnister Anthony Eden (oli
sellel postil detsembrist 1935. a. mõrtsini 1938. e.)
kes seda mõistet kasutas ismauõtselt oma
uõnes 26. mõrtsil 1936. aastal ja ^{kes} oli selle poli-
tina esimene elluõija ("appeasement" - rahusta-
mine inglise uelles). Selle uõhta vaada Тпрухановс-
кий В. Г., Внешняя политика Англии на
первом этапе обущего кризиса напугалазма.

М., 1962, стр. 308. (Edaspidi: Тпрухановский, Внеш-
няя политика . . .) ja sama autori artiklit: Ан-
тони Иден. Страницы английской дипломатии.

"Вопросы истории", 1973, № 1, стр. 128. (Edaspi-
di: Тпрухановский, Антони Иден..).

4 Сталин И. В., Вопросы Ленинизма. Отчёт моего до-
ма на XVIII съезде партии о работе ЦК
ВКП(с). Издание огулмашабое. М., 1952, стр. 610.

5 Sama, lu. 611.

mist sõjasaagius saadud antihitsoloomen-
tide avaldamisega. Publitseeritud uue do-
kumentide koguminaud⁶ paljastasid peale hit-
lerliku Saksamaa ettevalmistuste ka lõane-
rühvide "rahustamispolüütina" osa teise maail-
masõja vallapäästmisel, ent põhisehu asesta-
sid Müncheni lepingu ettevalmistamisele. Vaadeldav periood oli veis puudutatud üsna-
gi pinnapealselt ja ühekülgset. Sama suem-
da esindavad ka enamis võrdlemisi ar-
vuast reast sõjaeelsetele rahvusvahelistele su-
hetele pühendatud uurimustest.

Vaadeldav periood on nõuogude ajaloo tea-
duses esindatud kahe monograafiaga⁷, millede
autorid on põhjalikult uuritud rahvusva-
helisi suhteid pärast Müncheni lepingu alle-
kirjutamist. Ühe peatükiga on omtud afe-
jõlu esindatud ka mahinas töös diplomaa-
tia ajalooost.⁸

-
- 6 Документы Министерства иностранных дел
Германий. Выпуск I. Германская поли-
тика в Венгрии. 1937 - 1942. М., 1946.
(словацкий: Документы МНД.)
Документы и материалы кануна второй
мировой войны. Т. I. Ноябрь 1937 - 1938 г.г.
М., 1948. (словацкий: Документы кануна. Т. I)
Документы и материалы кануна второй
мировой войны. Т. II. Архив Дирксена.
М., 1948. (словацкий: Документы кануна. Т. II)
- 7 Матвеев В.А. Провал японской политики.
1938 - 1939 г.г. М., 1955.
Некрит А.М. Политика английского импе-
риализма в Европе. М. 1955.
- 8 История дипломатии. Т. III М. 1965.

Tahmata vähendada mainitud tööde väärtust, tuleb märkida, et need on teatud määral vananenud, eriti kui arvestada hiljuti ilmunud väestusele dokumendide uugumise sõjaseksete rahvusvaheliste suhete kohta.

Esimene neist⁹ sisaldab arvuvalt väestusliku ja mitmeülgset materjali vaadeldava perioodi mitmete aspektide kohta. Teos on rikkalikult varustatud kommentaaridega, mis täpsustavad mitmeid üksikasju ja aitavad luua selgemat pilti ühtlasi neerulisest diplomaatilisest võitlusest pärast Müncheni lepingule alla kirjutamist.

Teine, sausa neilest tõlgitud uugumise¹⁰ on pühendatud agressiivsele sõjale kapitalismi osa pehastamisele Teise maailmasõja ettevalmistamisel ning lõbivõimisel ja selgitab sõja puhkemise mõjusid ja tagajärge.

Arusaadavalt põhjusid pole veel ilmunud neil uugumisel baseeruvad monograafiad vaadeldava perioodi kohta, mis "rahvastamispoliitika" tldisele uurimisele ja na

9 СССР в борьбе за мир накануне второй мировой войны. Сентябрь 1938 г. - август 1939 г.

Документы и материалы. М., 1971.

(едазриди: СССР в борьбе.).

10 Анатолия войны. Новые документы о роли германского монополистического капитала во второй мировой войне. М., 1971. (едазриди: Анатолия войны.)

antud ajajõrgu ühisantel probleemidele
pühendatud teosid¹¹ on ilmunud ühtlalt
arusaadalt.

Nõunogude ajaloo teadus on üsna meelset sei-
suonal, et "rahustamispolitiika" ja selle
uudise ilmumise näide - Müncheni leping-
doid Teise maailmasõja puhumise uue seeri-
tagatena. Nõunogude Lüt pole üalgi tun-
nistanud Müncheni lepingu seadustumist.
Oma kõnes Saures Tsamaasõjas saavutatud
voidu 20. aastapäevale pühendatud outusel
õhutas L. J. Brežnev sellise poliitika osa
sõja ~~et~~ puhumisel. "Nacl (lääneriigid H. I.)
heitid Hitleri jälge ette jõihest uusi õht
veid, hellitades lootust, et ta seadab oma her-
did ita, sotsialismimaa vastu. Sobing Mün-
chenis oli imperialistide selle salanavala pla-
ni uudise hõhivõõrsem avaldus"¹².

Sõimides 6. mail 1970. a. sõpruse, koostõ
ja vastastikuse abistamise lepingu Tšehho-
slovakkia Sotsialistliku Vabariigiga deklaree-
ris Nõunogude Lüt, et "Müncheni leping...

-
- 11 Кат А. С. Внешняя политика стран Балканских
стран в годы второй мировой войны.
М., 1967.
Поп И. И. Чехословакия - венгерские отношения
1935 - 1939 М., 1972
Смирнова Н. Д. Балканская политика Европы.
История. 1936 - 1945. М., 1969.
- 12 Брежнев, Л. Д. Ленинский курс. Изд. Таллин, 1971,
л. 126.

on algusest peale rehtetu" ¹³

Pinapeale on Münchenis toimunud sõjast lõ-
hendust kannatunud mõistmisega lääned. Näi-
tena võib tuua inglise ajaloolaste N. Thomp-
soni, Tayloriga ¹⁴ seisukohtad ning mitmed aval-
dused meenuarvustanduses. ¹⁵

Sõsui on "rahustamispoliitina" uurimisse
noige enam andunud nõunogude ajalode-
sed. Esimestena on just nõunogude aja-
loolased võtja sõstamud "rahustamispo-
liitina" periodiseeringu. Selle autorias
on V. G. Trukhanovsui, kes jagas "rahus-
tamispoliitina" põngmisteks etappideks:

I 1931 — 1935. Jaapani vallaleitung
Mandžuuriale — Naalia valla-
leitung Etioopiale.

II 1935 — 29. september 1938. Naalia valla-
leitungist Etioopiale Müncheni le-

¹³ "Pravda", 7. mai 1970. Tõiteritud teosest СССР
в борьбе..., стр. 648. Nõunogude ajalooa-
duses on esinevad ka seisukohtad, mille
järgi Müncheni leping lõhendas Saksamaa,
Suurbritannia, Prantsusmaa ja Naalie liitu.
Чуаков В. В. Времья политика реи-
ровской Германия. München oli viil "ant-
imperialistias loane-taroga kapitalistlike
sunnimide poolt teostatud jästlike ag-
ressiite ingudamise poliitinas" (СССР в борьбе...,
стр. 4.) and liitu ja sõsui li lõhendamud.
Huvitav on tutvuda ka A. Hitleri arvamussega
Müncheni kohta. Tulab aga arvestada, et põng-
nevad seisukohtad olid esitatud 1945. aastal,
mil isegi Hitlerile sai selge, et sõja saatus
on otsustatud. "Führer" arvates tuli N. Chamberlain
berlain Münchenisse selleks, et aega võtja, kui-
gi ta oli veendunud selles, et sõda on pa-
ratamatu. Тросман А. С. "Завещание Гит-
лера" и современное наследие гитлеров.-
"Вопросы истории" 1965. № 9. стр. 140.

¹⁴ Трухановский, Анатолий Иген, стр. 126, стр. 145.

¹⁵ Леопольд Элера, Моя политическая жизнь. М., 1960
стр. 541.

Мелекеева Т. А. 20 лет дипломатической
работы. М., 1960. стр. 293-294.

pingu sõlmimisele.

III 29. september 1938. a. - 1. september 1939. a.
Hänkeni lepingust Teise maailma-
sõja puhumisele.

IV 1. september 1939. a. - 10. mai 1940. a.
Teise maailmasõja algusest uuni Sausamaa
pealetungimise lõauevõitlusele ("ime-
liku sõda").¹⁶

Käesolev töö ei sea üht endale ülesandeks
lõauevõitluse võlispolitiika analüüsi põhast
võitlustavaid hoivamist Sausamaa poolt,
kuid meile tundub sügav, et oleus väga ots-
ustubenas jagada kolmas periood nähte - ajel-
jõrku enne ja põhast 15. märtsi 1939. a.

Töö eesmärgiks on näidata neid muutusi
lõauevõitluse võlispolitiikas, mis toimunud
ajavahemikus 1938 september 1938. - märts 1939.
ning mis võisid Suurbritannia ja Prantsus-
maa uude poliitikaale uuevõitluse 1938. a. lõhine-
võitluste Nõukoogude Lõiduga ning "garantii-
de poliitika".

Tuleb märkida, et nõukoogude ajaloo teadus
on suuri vaadeldava perioodi uurimisel ase-
tandud Suurbritannia ja Prantsusmaa võlispolitiika
vaatlemisel ^{põhijõhu} võitluste võitluste võitluste
saavutada uuesti Sausamaa ning Itaalia-
ga. Tahmata võhendada "rahustamispoli-
tika" negatiivset osa Teise maailmasõja selte-
tes rahusvahelistes sehetes on selge, et see oleus

16 Трухановский, Антоны Учен..., стр 128 - 129

probleemi lüüa lihtsustamine. Nü jätvad valguutamata laenuväide taotlused kuu inglise-Prantsuse sõjalis-polütilist tütu, tõheneda USA-le, perioodi lõpul na Noru-uogude Lõdulle ning püüded neutraliseerida Itaalia võimalikum sõja uuraljõutates samaaegselt "rahustamispolütiikat" Sausamaa suhtes.

Nende vastuolude analüüsimisele ongi pühendatnd uäesolev töö, kuna Sausamaa võrdlemisi lihtne võtispolütiline joon — eane sõja pühnemist saavutada mausi-maalselt palju rahulikum tel — on jätvad tahaplaamile.

Sellest, et fasistliku Sausamaa valmistus avalikumlt sõjalis, annavad tunnistust mit-med faktid. Juba sügisens 1935 valmis esimene detailne plaan Prantsusmaa vallutamiseks (plaan "Rot").¹⁷ 26. augustil 1936.a. esitas A. Hitler memorandum "Nelja aasta plaanist", mis nõgi ette Sausamaa majandusliku ja sõjaliste jõudude valmistoleku sõjalis hil-jemalt 1940. aastaks.¹⁸

Outoobris 1936 sõlmis Sausamaa polütilise lepingu Itaaliaga, mis nõgi ette mõjusfabri-de jaotamise Euroopas ("Bulün - Roma telg")¹⁹ ning muu aega hiljem kominterni vastase

17 Аналогия войны, стр. 11.

18 Самая, лк. 130-137.

19 Selle kohta vaata tõhemalt авердyx P. A. Ура-мля в первой и второй мировых войнах. М., 1946, стр. 82. ja СССР в доpодe..., стр. 660.

paani Jaapaniga.²⁰

5. novembril 1937. a. esines Hitler fašistliku reichi juhtide salajasel konverentsil kõnega, mis teatas oma otsusest alustada lähime paari-aolme vastu jõuksul sõda läänemaide vastu.²¹ Juba varem, 27. juunil 1937. aastal, oli Hitler sõjamaistriinuite andnud umalduse alustada ettevalmistusi sõjaks.²²

Septembris 1938 valmis Sansonaaal laevastiku memorandum valitsusele, mis tehti konvultseid ettepanemuid sõjaks läänemaidega.²³ 30. septembril 1938. a. andis Hitler kõsu kõivata Sudeedid nū, et see teus võimeliult uergus nozu Tšehhoslovakkia okupatsioonise.²⁴ 14. oktoobril 1938 anti eelasi

kõsu suurendada lähema ajaiga lennukõze võimolseus.²⁵ 21. oktoobril niinustati Tšehhoslovakkia ja Memeli kõivamist plaani,²⁶ 1939. a. algul loodi eriorganisatsioon aatom-rommi toetamiseks.²⁷

8 märtsil 1939 esines A. Hitler kõnega reichi juhtide salajasel konverentsil, mis teatas otsusest kõivata Tšehhoslovakkia mitte hiljem kui 15. märtsil. Samas lea-

20 VI. СССР в борьбе. стр. 657.

21 Германия во второй мировой войне. М., 1971, стр. 16. ja Розанов Г. Л. Германия под властью фашизма. 1933 - 1939 гг. М., 1961, стр. 366

22 Матвеев, стр. 51.

23 Нюрндерский процесс. Сборник материалов. Т. I. издание 2-ое. М., 1954, стр. 178-179.

24 Чманов, стр. 144.

25 Матвеев, стр. 102.

26 Нюрндерский процесс. стр. 330.

27 Оленцев Ю. П. Фашистская Германия и атомная бомба. - "Новая и новейшая история". 1968, №3, стр. 64.

- 22 -

tas ja otsusest mitte hiljem kui 1. septembris 1939. a. alustada sojalisi autrioone Poola vastu ning kavatsusest aastail 1940-1941. pühendada Prantsusmaa ning Suurbritannia.²⁸

Kõik need faktid tõestavad velleand, et Saksamaa poliitilised eesmärgid olid sojalised vallutused. Diplomaatid kasutati üksnes oma ekspansiooniplaanide vajamiseks. Seetõttu ei olegi nähtavaid tõsiseid riikide sõjaku põhjatuks Saksamaa võtispoliitika analüüsimisele, vaid utet- masitund länne riikide diplomaatilise tegevuse aspektide uurimisele.

28 Анастолья Войнов, стр. 186-188.
Ваада на Дамилев В. И. О подготовке
франкстеной Германияни и второй ми-
ровой войне. "Вопросы истории", 1970,
№ 5, стр. 86-103.

RAHUSTAMIS POLIITIKA JÄTKUB

29. septembril 1938 a. kirjutasid A. Hitler, E. Daladier, B. Mussolini ja N. Chamberlain alla "kokkuleppele Saksamaa, Suurbritannia, Prantsusmaa ja Itaalia vahel" ¹, millega rakuldati Saksamaa territoriaalset nõudmist Iisikkoslovannia suhtes.

30. septembril 1938 a. kirjutasid A. Hitler ja N. Chamberlain alla Inglise - Saksade deklaratsioonile? ²

Nende kahe dokumendiga sai teoks Müncheni kokkulepe, millega lääneriigid püüdsid vältida relvastatud konflikti Saksamaaga ning suunata järsult agressiooni IHa ³. Katses luua Euroopas uus, jõulude vaheliseks vastastakise süsteem, millele lisandus soov kasutada hitlerilist Saksamaad Nõukogude Liiduga lõppes lääneriikide tagajärjetult. Kasutades majanduskriisi, sõjalist ja poliitilist bluffi ⁴ ja lääneriikide võltspoliitilise unisuse nõrkuist väestus Saksamaal Suurbritannia

1 Kokkuleppe tekst vaata СССР в доп. до..., стр. 19-21.

2 Deklaratsioon tekst СССР в доп. до..., стр. 21-22.

3 СССР в доп. до..., стр. 4.

4 Поляков В. Г. Англия и германский империализм. М., 1960, стр. 293.

Väl 16. Jaanuaril 1939 vestluses Ungari võlis-ministri J. Cherviga väitis A. Hitler, et sõja uonal (särgisel 1938 H. I.) olkus Saksamaa Iisikkoslovannia kaheksa põlvaga purustanud. Документ ММД., стр. 58. Tegelikult ei

male ja Prantsusmaale peale suruda leping, mis tõendas nende riikide, eriti rünnake positsioonide indigeneemist Euroopas ning kapitalisatsioonitendentside süvenemist väikeriikide seas.⁵

München sai võimalikuks, kuna lääneriikides ühtinuti Saksamaad ja alahinnati Nõunogude Lütu 6 ning loobuti kollektiivse julgeoleku ideest, mille Nõunogude valitsus oli juba 18. märtsil 1938. a. esitanud.⁷

Müncheni tõendas Tšehhoslovakkia Vabariigi reetmist lääneriikide omaaasupüüdlises huvides. Müncheni lepingu ja nn. Väni arbitraaži⁸ tulemusel kaotas Tšehhoslovakkia 41 098 km² territooriumist ja ligi 5 miljonit elaniku (säilis 99 395 km² ja umbes 10 miljonit elaniku)⁹, suure osa oma tööstusest ja võttsama neitsesüsteemi ("Väine Maginot").¹⁰

Münchenis toimunud osutas A. Hitlerile veel ühe kene - ajas nurga Jeffrey antantist.

olnud Saksamaa septembris 1938 veel sojans valmis. Эмери, стр. 539.

5 Кам, стр. 32.; Пучинаш А.И. Бергуня в годы второй мировой войны. М., 1966. стр. 62.

6 Veel 13. märtsil 1939 teatas Prantsuse ühiskondstaabi juhataja M. Gamelin, et Euroopas puudub jõud, mis suudaks Saksamaale vastu seista; puudubades Nõunogude Lütu, mõnis ta, et Mosava ei suuda Euroopa asjadest efektivselt osa võtta. Игачу, стр. 30.

7 СССР в Европе..., стр. 647.

8 Väni arbitraaži loimus 2. novembril 1938. Saksamaa ja Itaalia rahuldabid Ungari nõudmised Tšehhoslovakkiale.

9 Великая политика Черчилля. 1918-1939. М., 1959, стр. 558.

10 NSVLiudu Põhise suusaaduse J. Suvitri kiri

linnast poliitilisest õnnesse sattunud Saksamaa
võimude vandenõu, mis oli määratud sügise-
le 1938.¹¹

Müncheni konverentsi olemise vanjani-
sens deklaratsioonid nõuuleplased, et lõpu-
lõpuks peanõuade peanõuade kaudu õnnestus
päästa rahvuslased uue maailmasõja
võludest. N. Hendersoni varmustusest pe-
natar telegrammi N. Chamberlainile lõppu-
sonadega: "Mõlemad riigid onad õn-
nistavad teid selle eest, et te pääst-
site nende pojad sõjapõldeest"¹² Ama-
loogilisi mõtteid esitas Prantsuse sotsia-
listliku partei esimees L. Blum 1. oktoob-
ril 1938 a. ajalehes "Populaire".¹³ Ameerika
ühendunute president saatis F. D. Roosevelt
saatis N. Chamberlainile telegrammi, mis
koosnes järgest sõnast: "Täitsamees!"¹⁴

Võlitsaspaadi Rahva-uonissarile 12. oktoobril 1938.
СССР в доподо..., стр 36

11 Vandenõust võtsid osa vundralid E. V. Kleist,
F. Halder v. Beck jt. Vundunud sellis, et Hitleri
tõukia ei too Saksamaa kommunistide-
le vaid tuguvõttesse loobusid vandenõu-
lased võlitsastamisest. Пондклов, стр 295-296;
Зурпу, стр 539-540. Teigi nõuuleplased olid
suunitud tunnistama, et München päästis Hit-
leri. "Säilitades rahu, säilitasime me Hit-
leri ja ta režiimi," kirjutas Saksamaa-
nia saadik Berliinis N. Hendersonpõnast le-
pingu sõlmimist. Яковлев Н.Н. "США и
Америка во второй мировой войне",
1961, стр. 38.

12 Маршан Старчевус. Центральная ка-
тасірогра. М., 1953, стр 126-127.

13 Samas, lk 127.

14 Зурпу Н.Н. Яковлев Н.Н. "Новейшая история
США. М., 1972, стр. 96.

Interpretatsioon.

Kõni see aega ei leuistand E. Daladier' d
1. oktoobril parlamendis deklareerimast, et
ta ei nähtse midagi. ²⁰

Samal päeval ütetasid sausa võid
Tšehhoslovannia päri ning Praha andis Parii-
si suvel jõule na Poola ultimatumite. ²¹
Prantsusmaa jõtuas oma lühase netrust
lootuses sellega pääste iseenda oluole.

1. oktoobril 1938. algasid Pariis'is jaten-
doin' s parlamendivaidlused Münchenis sõm-
itud nõuuleppe üle. Püüdes sigustada lõo-
nemide tasumist sobimusse sausa muuaga,
õhutas N. Chamberlain sellise väitumise
tõhtsust rahu säilitamiseks Euroopas. Ta
teatas, et tõnu osavale diplomaatiale maes-
tus Hitlerit rahuldada sunduvalt väinse-
mate õhvitaga, mi olid ette nähtud an. Go-
desbergi programmis. ²² Briti suurt tõht-
sust omistas inglise pleniinist'is garan-
tidelle ²³, väites, et uus garantiide süsteem
mis saavutas Tšehhoslovannia suure-
ma julgeoleku mi unagi varem ²⁴

Pariis'is deklareeris E. Daladier, et München

20 Madya, sp 434.

21 Poola ultimatum esitati 30. oktoobril kell
23³⁰ selles nähti ette kolme Sileesia rajoo-
ni üleandmist. Prantsuse valitsuse suu-
vil nõustus Tšehhoslovannia na sellega. Nüü-
du Praha sausaadime S. Aleksandrovski
telegramm Völisajade Rahvanomissariati,
1. oktoobril 1939. СССР б доподо..., sp. 24-25.
Poola võgede sissivõimne loo sutatud alade.
le algas 2. oktoobril. Муравов sp. 135.

22 22. septembril 1938. e. esitas A. Hitler Bad-
Godesbergis ultimatumised nõudumised Tšehho-
sloranniale. Müncheni leping nõdis mõ-
nuseid selle programmi üti fulku.

sõilitas rahu ning autas üles veelgi
 tihedamale uuestole Saksamaaga.²⁵ Ja
 teatas, et Inglismaa ja Prantsusmaa on
 Müncheni garantiisüsteemiga võtnud eu-
 dale uhuotuse Tšehhoslovakkiale uallale
 tungimise noval võrdamatult appi minna.²⁶

Müncheni kohtas kaameriude rahvahul-
 de teavad vastuseisu. Inglise kommunistliku
 Partei mõistis konkulepluse otsustavalt hukka.²⁷
 Briti ametiühingute aastakongress esnes sa-
 malgaadse avaldusega ning nõudis uuestodid
 nõuogude lüüdu.²⁸ Rahvahulnade suuol tea-
 tas Liboristliku Partei oma vastuseisust ra-
 hustamispolitika.²⁹

M. Thorez esitas Prantsuse kommunistliku
 Partei nimel protesti Müncheni lepingu vas-
 ta, nimetades seda "rahu, demokraatia ja
 Prantsusmaa huude suurimaks reetmiseks."³⁰

and nõudmisi. СССР в Европе..., стр. 676-677.

- 23 Müncheni leping nõgi ille Tšehhoslovakkia
 uute pünide garantiisüsteemi põnasd lüüdu
 ja Poola nõudmiste rahuldamisst. СССР в
 Европе..., стр. 20-24.
- 24 Польша, стр. 286.
- 25 СССР в Европе..., стр. 657.
- 26 Польша, стр. 286
- 27 Прухановский, Временная политика..., стр. 336.
- 28 Samas.
- 29 Матвеев, стр. 116-117. Liboristid mõistid
 konkulepluse uill hukka, ent ei organiseeridud
 efektiivset võtlust välispolitilise uuzi
 muutmiseks. Прухановский. Антиони Идея, стр.
 стр. 127.
- 30 Бендрикова А.А. Франция в 1929-1939 гг.
 М., 1957, стр. 73.

9. oktoobril isinesid ähise avaldusega kümme Euroopa riigi, USA ja Kanada kommunistli-
 uid parteid ning teatasid oma huudamistust
 Müncheni lepingule.³¹ Selle seisukohaga Shi-
 nes ka Sotsiaalse Kommunistliku Partei.³²

Teava andmine osaliselt sai Müncheni ra-
 husobitamise ka kodanlike poliitiliste nõugete
 nõgeva osa poolt, seda eni Suurbritannias.
 Konservatiivide ühe liidri W. Churchilli sõne-
 võtt 4. oktoobril 1938. alamajas oli üsige st-
 menam näide. Oma tsinemise lõpetas W. Churchill
 sõnadega: "Inglismaal oli valida sõja ja hõbi
 vahel. Ta valis hõbi, selles, et hiljem sõda sea-
 da."³³ Teine silmapaistev konservatiiv L. Amery
 arvas, et ni raske hõnuaga saadud nõugetom-
 bealg võib osutada oodatust lähema.³⁴

Lepingut antisemiidid andne võlismuniste
 K. Edenja liboristide ühis juhte C. Attlee.³⁵ Pro-
 testis valitsuse poliitika vastu tõus ühe
 meeminiister Duff Cooper, kes pidas Münchenit
 Suurbritannia huide reetmiseks.³⁶

2. oktoobril nimetas Inglismaa poliitilise
 elu ühe muulsaimaid juhte D. Lloyd Georges

31 История коммунизма. Т. II, стр. 742.

32 Novemberis 1938. teatas W. Ulbricht, et München oli hoop rahugondudele ning et see loomeli-
 gid tõusid kommunistlike Sotsiaalse Partei-
 ses demokraatia võidu üs sõja korral. Поля-
 ков, стр. 297. Sotsiaalse KP mõistis Müncheni
 pakka ka oma Berli konverentil 30 jaanuaril
 kuni 1. veebruaril 1939. Розанов, стр. 422.

33 Трухановский В. Г. Новейшая история Ан-
 глии. М., 1958, стр. 290. vt. ka Эмери, стр. 536.

34 Эмери, стр. 533.

35 Самас, lk 533-535.

36 Трухановский, Новейшая история..., стр. 290.

vestluses Norraogude Lüdu saadiku J. Hais-
uige. G. Bonnet'd lihtsalt reeturis, N. Cham-
berlaini äärmiselt konservatiivis, kes ühe uue-
ge uardab kommunismi ja E. Daladier'd uue-
gaus inimene, kel puudub ume poliitiline
muss.³⁷

Hoolimata sellisest teravast mütuast
duustus N. Chamberlainil ja ta võlgumist-
il E. Halifaxil, kes olid unelustanud ma-
junate ringkondade toetuse ("Clevelandi gru-
peerung jt.)³⁸ ning mõngisid saksaühelade patri-
stlihel tunnetel³⁹, löbi suunda valitsuse võ-
lispoliitina heausnit. Häletamisel alamkojas
toetasid Müncheni poliitikat 366 saadikut, vas-
tu olid 144 deputaati.⁴⁰ Lepingu vastu hõ-
letasid leiboristid ja liberaalid, umbes kolm-
nümmeend konservatiivi jäid parteidistriplini
riiudes erapodetuas.⁴¹

Prantsusmaa kodanlikes ringkondades uoktas
valitsuse poliitina tunduvalt nõrgemat vas-

-
- 37 J. Mair's telegram völisasjade rahvaarumisarve-
ti 2. outobril 1938. СССР в борьбе..., стр 29-30.
- 38 П. Пухановский. Внешняя политика..., стр 298-
299
- 39 Samea, lk. 300.
- 40 Майский И. М. Воспоминания советского
гипломата. М., 1971, стр. 346.
- 41 Nende hulgas olid sellised konservatiivse partei
lööhid nagu W. Churchill, D. L. Georges, Cecil
Roberts, L. Amery, A. Eden jt. Lepingu vastu
hõletamine oleus tõendama umbesaldu-
se avaldamist valitsusele, seda ei lubanud
partei poliitilised naalutlused. Пухановский.
Новойшая история..., стр. 290-291.

tuseisu, misgi just Prantsusmaa positsioonid nõrgenevad pärast Müncheni lepingu sõlmimist. Peaministri asetäitja P. Reynaud' ning uolomeiate minister G. Mandel avaldasid sisse lahku mis avaldused (võtsid need hiljem tagasi), ningjal Fouche' astus Tšehhoslovakkia nõudmisesse⁴², radinaal sotsialistide üs juhte G. Heniot' avaldas oma eitavad sehtumist valituse politiasse⁴³, ent häiletamisel toetas enamus Müncheni lepingut. Selle radifitseerimise vastu häiletasid üsnes seitse ümmend üs kommunist, üs sotsialist ning üs penespoolne depuutaat.⁴⁴ Müncheni politia luidis lännerüvide valitsevais ringuonnis peaaegu täieliamu polehoidu.

Üsnes Nõuoguole Lüt maistis Müncheni lepingu stusdavalt hukka.⁴⁵ Su sunclis lännerüvide valitsevaid ringuonli maand. Verclama. 30. septembril 1938. e. luitas agenduum United Press tradet, mille uha. selt Nõuoguole Lüt olevat Prantsusmaad volitamud tecla Münchenis esmclama. Non-

42 Эмеру, стр. 532.

43 Бергпрухова, стр. 73

44 Самас, л. 74.

45 Ajalehe "Известия" juhtuiri 4. oktoobril 1938.

СССР в доподо..., стр. 32-35

Ajaleht "Pravda" 4. oktoobrist nimetas Müncheni uonnu lepet "förestsojaföngse perioodi hõbi vöörseimamus tehõnguus." Tõitkeritud teostest Угопуя гуноу маум. I III, стр. 241.

noogude valitsus lüüas selle teate em-
ber armetades selle "võljamõeldisena"⁴⁶
Samal 30. septembril väitis "Prager pres-
se", et Inglismaa ja Prantsusmaa olevat
oma poliitikat Münchenis koosõlaste-
nud Noogude Liiduga. Sellegi avalduse
lüüas TASS ämbes, katades, et Noo-
gude valitsus sai noigest teada post fac-
tum.⁴⁷

10. oktoobril püüdes inglise valituse
luge lord Winterton digustada Müncheni
lepingut, seletades selle allkirjutamist
asjadega, nagu poleks Noogude Liit
nõudnud teha oma nõustusi, mis
tuleksid 16. mail 1935. a. ^{351 minutid} Noogu Liidu
ja Tšehhoslovakkia vastastiku abiste-
mise lepingust.⁴⁸ Noogude Liidu saun-
sadia esitas avalduse, kus nõudis, et
Noogude valitsus ole alati valmis teit-
ma oma nõustusi Tšehhoslovakkia ees
ning ole sellest mitmel korral informee-
runud vastavaid valitsusi.⁴⁹ Samal ajal
esitas D. Maisi inglise valitsusele amet-
liku protesti seoses Noogude Liidu

46 TASS'i avaldus 2. oktoobrist 1938. a. CCCP 6
Dopede..., str. 28-29.

47 TASS'i avaldus 4. oktoobrist 1938. a. CCCP 6
Dopede..., str. 32.

48 CCCP 6 Dopede..., str. 650-654.

49 CCCP 6 Dopede..., str. 35.

seisukoostade moodustamisega.⁵⁰ Just Noru-
kogu de Lüt oli valmis Tšehhoslovakkiale
appi minema.⁵¹ ning armult lääne riikide ja
Tšehhoslovakkia kodumaine ringkondade te-
gi Müncheni võimalikuks.⁵² Ka pärast
Müncheni lepingu sõlmimist tegi Noruogude
Lüt Tšehhoslovakkiale abipannumisi. 9. oktoob-
ril küsis Noruogude valitsus Pragaalt, kas
see soovib Noruogude Lütü garantüid Tšehho-
slavakkia uutele piiridele.⁵³ 12. oktoobril

50 Майский Н. М. Кто помогал Гитлеру.
Воспоминания. М., 1962, стр. 81-82

51 Juba juunis 1938 muudeti valgevene ja küt-
si sõjaväeringkonnad ni ringkondadeks ja
neis alustati uue armeegrupi formeerimist.
Tšehhoslovakkia uuesti kranuse korpused
oli Noruogude Lütü loane piiridele uude-
tud 30 lahinguüksustas jalaväe diviisi, an-
tud uõsud lennukõde ja niotsidambeliskle
üksustele olla valmis iga hetu võlja astu-
ma, tühistati pühused ja reservi arvami-
sed Punaarmee, tehti kõrvalmistusi mobi-
lisatsiooni uonaldamiseks kudes Noruogude
Lütü. Väed jäid piirile 25. oktoobril
1938. а. Советско - чехословацкие отноше-
ния. 1918 - 1939. Сборник статей. Троицк
А. Н. Накануне и взрыв Мюнхена. М., 1968,
стр. 218-227.

52 История Чехословакии. Т. III, М., 1960, стр. 321.

53 Яковлев, стр. 40

lühnas Praha selle ettepaneku tagast
teatades, et garantide digus on Jacques
Müncheni lepingule allkirjutanud rüü-
del.⁵⁴

Just sel perioodil jõuasiid lühne-
rügid autüvselte ette oma võti polüti-
list unssi, mis pidi ellu võtma nelja
rügi paute loomise, mille ulduseus nad
pidasiid Müncheni lepingut. Oma poli-
tilise joone allurümisid jõuasiid nad
hoolimata sellest, et müncheni leping
ei olund liivideestunud vastutusiid uude
võistleva gruppeerünga vahel,⁵⁵ ning et fa-
šistlin Sausamaa ei soovatsenudki reid
vastutusiid rahulisul tel lahendamisega
olla.

Briti autüvselte soovis selle plaanis Ing-
lise diplomaatia, nettel di olemas deula-
ratsioon Sausamaaga, mida ta pidas ette-
valmistavaks itapiis polütilises ja me-
jandusliinis noostõis Buküriiga. Samasu-
gust polütilist joont teostasiid na Inglis-
maa monopolistliinid rünguonnad.⁵⁶

54 Временная комиссия Чероцловану., стр. 550

55 Хукоуаб Н.Н. Временная комиссия гра-
бокс реидоруюоб Аннуу. М., 1953, стр. 142.

56 12. outoo brit 1938 sätüisiid "J. G. Fouben Indust-
rie", "Standard Oil" ja "Royal Dutch Shell" le-
pingu, mis sisuliselt sõhendas turgude jao-
tamist nende monopolistlike organisatsioonide
vahel. Хуоуаб, стр. 139.

13. outoo brit jõrgues uus leping, millega
"J. G. Foubenindustrie" sai litsentsi sün-
tutilise bensüni tootümisega. Хуоуаб,
стр. 115 - 116.

Inglise valitsuse seisukohta võlendas
välisminister E. Halifax kohtumises Sausa
saadiku H. v. Diruse niga 6. oktoobril 1938,
mil ta avaldas lootust rahu maa suhete
laienemisele vastavalt Inglise-Sausa dekla-
ratsioonile 30. septembrist 1938a. ⁵⁷

Esimene samm nende suhete lähen-
damisel oli Sausa kaubandusdelegatsioo-
ni visit Londonisse. Kohtumisel delegat-
siooni juhi G. Rütteniiga 18. oktoobril esi-
tas Inglise valitsuse majandusnõunik Fre-
deric Light-Ross laialdase koostöö kava
ja teatas, et inglise valitsust huvitaks võ-
ga Sausamaa, Suurbritannia, Prantsusmaa
ning Itaalia majandusliku koostöö ning tege-
ettepaneku korraldada nende nelja riigi me-
jandus- ja kaubanduskoostöö komisioon. F. Light-
Ross tege- ettepaneku Sausamaa ja Inglis-
maa vahelise majanduskoostöö kohta Balkani
riikides, mis juures väitis, et majandusliku tüt-
peaks saama laialdase koostöö alusena. Ing-
lise valitsuse nõunik lisas, et peaminister
hõldeb võga nõrgelt 30. septembril allamir-
jutatud deklaratsiooniga ning ei ole rahulda-
tud Sausamaa suhtumisest sellesse. ⁵⁸

57 Matseb, sp. 121.

58 Inglise valitsuse majandusnõunik Fre-
deric Light-Rossi ning Sausa kaubandus-
delegatsiooni juhtide vestluse üleskirju-
tus. 18. oktoober 1938. СССР & Япония...,
стр. 47-50.

andes on sellesid nõtkumiseid mõnisi Sausa delegatsiooni juht G. Rütten teise poole esindaja väga suurt sõhepanelinaust Sausamaa haride suhtes ning püüdu hoida tsõhinaimisi suurimas saladuses.⁵⁹

Suurbritannia esimene natsel pöngad Münchenit asuda majanduslinule noostõde Sausamaaga lõppes sügvi ebarduvalt. 24. outoobril tuli Berlünist vastus, kus katati, et hoolimata Inglismaa sõbralaust äestist ei ole ettepanemid üllalt konarretsed nendega tegelemiseus ning lisati, et poliitiline moment selliste plaanide realiseerimiseus pole üllalt sobiv.⁶⁰

Põhjas poland loomulinult ettepanemite konarretsusis, vaid asjaolus, et outoobris 1938 mõodus Sausamaa taõstus Inglismaa omast.⁶¹ Sellises olukonas ei pida midet Sausamaa hõdarafulineus loialdast majanduslinule noostõde Inglismaaga.

Sellest hoolimata jõtuas inglise valitsus katsid jõuda konu leppete Sausamaaga. Outoobris 1938 nõttus H. v. Dinusen mitmete inglise juhtivate poliitikutega, sealhulgas ka ministritega. Kohtumine siseminister Samuel Hoarega andis H. v. Dinusenile miti

59 СССР & Jopede..., sp. 54.

60 Samas.

61 Yuarov, sp. 136.

ammendavat informatsiooni Londonis valitsuse meeleolude kohta. S. Hoare teatas, et inglise valitsus on nõus minema majanduslikele nõustele Saksamaaga, kui see loob aluse poliitilisele kokkuleppele.⁶² Inglismaa pidas tihedemist Saksamaale oma võtispoliitina üheks põhiühtmängus.⁶³ Tõlkuseus sellisele nõustele pidas inglise pool mõningast relvastuse püramist (anti lennuväe osas) ning sõjapidamisviiside humaniseerimist.⁶⁴ Omalt poolt oli N. Chamberlain nõus muutama Saksamaa koloniaalvõudumiste viisimust olles teoreetiliselt rõõmus mõningate kolooniate tagasiandumisega.⁶⁵ On oluline märkida, et inglise valitsus pidas "otsustavaus alustada otsuseid ja vahepoolseid läbirääkimisi" nende probleemide arutamiseks. Alles siis, kui need läbirääkimised poleks toimunud neite asetatud lootusi oleks Inglismaa nõus neid miste lõua taha lasema ka Prantsusmaa ja Itaalia.⁶⁶

Inglismaa püüab jõuda ühe hinnaga

62 Волков Ф. Д. СССР - Англия. 1929 - 1945 гг. М., 1964, стр. 236.

63 Н. В. Динзеви kiri Saksamaa välisministeeriumi. 31. oktoober 1938a. СССР в Европе..., стр. 66.

64 Samas, lk. 67.

65 Samas, lk. 68.

66 Samas, lk. 69. Analüüsides N. Chamberlaini poliitikat jõeldas J. Meisni oma ettepanedes välisajakohas Rahvanõuvisseadiseati 19. oktoobril 1938a, et Inglismaa on nõus loovutama suure osa Briti majandusprivileege kogu Euroopa maailmas. * СССР в Европе., стр. 51.

^{kooskõlpe}
 eest (isegi oma lühase Prantsusmaa ja
 vel) tõhtus mõttist, et "maailmasõda toous
 Moskva mõju suurenenisele ja lõppuun-
 võttes Euroopa bolševiseerimisele" ⁶⁷

Seetõttu jõuab inglise valitsus ualzeid
 saavutada laiaulatusliku noanulepet
 Saksamaaga na pärast seda, kui Ber-
 lin oli tagasi liikunud esimesed ette-
 panevad uostodus.

6. novembril toimus inglise võlitsus-
 teeriumi majandusosakonna juhataja Ash-
 toni uoktumine Saksaa Rõgipanga esind-
 jatega. Vestluse uõigus muutati uostod
 võimalusi sõltotmise valduuinas ja
 finantsalal. ⁶⁸ Rahanduslinust uostodst
 ei tuland midagi võlja, unna Saksamaa
 ueldus tasumast Austria rügiuõlga naga
 ta oli teinud varemgi ⁶⁹. Ettepanek sõe-
 todstuse alal toimuvuus uostodus liidis
 Berlunis uõlapiinda, algasid lõbiraõnnumised,
 mis võsid vastava lepingu sõlmimiseu
 28. jaanuaril 1939. ⁷⁰

⁶⁷ Ungari saatkonna uiri Londonist Budapesti
 14. oktoobril 1938. Пон, стр 177.

⁶⁸ Непун, стр 148.

⁶⁹ Austria rügiuõla probleem oli põevuunas
 uel mitmel uoktumisel (14. detsembril
 1938; 4. jaanuaril 1939), kuid igaa uod
 uarjusid lõbiraõnnumised Saksamaa
 vastuseisu tõttu. Непун, стр 152-154.
 СССР в дожде..., стр. 652.

⁷⁰ Leping jagas mõjustõõnid asjast kuvi-
 tatud inglise ja Saksaa uontsenide vahel.
 * СССР в дожде..., стр. 675.

8. novembril 1938 jõtkusid lõhinõu-
mised F. Light-Rossi ning Sansa uue-
landusdelegatsiooni vahel. Inglise pool
tegi sõjajärgse ettepaneku mõnne ete-
laidlase majandustau ja poliitilise
koostöö võimaluste arutamisele ning sõ-
jajärgselt painles Britiin uuevale uue-
reetses~~st~~ vastuses. 71

28. novembril nõudis Ashton oma ette-
panekuid koostööt finantsuüsimustes,
kuid Inglise pool poliitilised eeltri-
gimused (Austria nõrgivõta tasumine)
tegid seegi uue nõuetele võimalus 72

44. detsembril loimus Sansa Rügipau-
ga direktori H. Schachti visit Londonist.
Kohutamisel N. Chamberlaini ja Inglise
Panga juhatuse esimehe H. Normaniga
arutati ühise koostöö võimalusi. H. Schacht
tegi ettepaneku ühiseus majandus tegev-
sus Baluani maades, ent tingimused esu-
tusid Inglismaale vastuvõetamatuse 73.
Sansamaa järeldas, et hoolimata valmis-
olevast koostööst si nonsta Inglismaa
oma majandusline huvid ignoreerimise-
ga. 74 Seetõttu jäid vastuseks na N. Cham-

71 Майбев, стр. 123.

72 Чумаков, стр. 140.

73 Некрас, стр. 152.

74 H. D. Jensen Sansa välisministrieriumisse:

"Lõhinõuimised ei andnud mingil
nonreetsid tulemust." Dokumenti
качана..., т. II, стр. 60.

berlami kõrjendised etapanemud poliitilise lüdi sätimiseks.⁷⁵

4. Jaanuil 1939 toimunud H. Normani vastuvõetud Bulia'i tege inglise valitsus võimase natse jõuda majanduslinule noostotele Sausamaaga, kuid nende suhte erinevate tõttu lõppes seegi viitus H. resultaadita.⁷⁶

Arvestades nende liialt suurt vastudulisust, Sausamaa ambitsioonide kasvatamist 1938 aasta lõpust aland inglise-Sausa suhte üldist halvenemist loobus inglise valitsus jaanuis 1939 otsesest majanduslineest läbirõõrumistest hitlerlase Sausamaa valitsusega.⁷⁷ Edasised kontahtide otsimised toimusid ilma inglise valitsuse otsese osavõtuta, kuid N. Chamberlami valitsus ei taastanud nende riigi monopolistlike grupeeringute vahel toimuvaid läbirõõrumisi.

Juba novembris 1938 algasid läbirõõrumised inglise ja Sausa töösturitel esindavate organisatsioonide vahel. Kuna

75 Hearon, стр. 153.

76 Samas, lk. 154.

77 Прухановский, Вмешная политика..., стр. 338 - 339.

neil nõukumistel jõeti uduvale poliitilised aspektid⁷⁸ arenesid läbiräärmised niivõrd, 16. märtsil 1939a. sõlmiti Düsseldorfis leping, mis sisuliselt tõendas turjade faotamist inglise ja Saksaa monopolide vahel.⁷⁹

Kuigi inglise valitsus ei võtnud neudest majanduslikest läbiräärmisest osa, pändis ta neilegi anda poliitilist tausta. 3. veebruaril avaldas E. Halifax rahulolu inglise - Saksaa majandussidemete arengu üle.⁸⁰ 22. veebruaril märkis N. Chamberlain, et uude maa majandusliku lähene mine on parim tee "vastastuule mõistmisele".⁸¹ Veebruaris 1939 planeeris inglise valitsus väliskaubanduse ministri R. Hodsoni viisiti Britani ära kasutama suodsat majandussuhete arengut.⁸² Koigile neile ualsetele tegi lõpu Tšekhoslovakkia kolle mine Saksamaa poolt 15. märtsil 1939a.

⁷⁸ Läbiräärmiste lõppuud toimus ajal, mil Saksaa võrd kolivarid Tšekhoslovakkia. 16. märtsil 1939 teatasid Saksaa esindajad Düsseldorfist, et "hoolimata poliitilisest oluonast jätavad inglased uohale ja toimivad vastavalt etinõhtud programme." Агаюуа Вуітот. с.р. 188.

⁷⁹ СССР в дожде..., с.р. 676.

⁸⁰ Sarnas, lk. 675.

⁸¹ Sarnas.

⁸² J. Haisai telegramm Välisasjade Rahvanomissariaati 23. veebruaril 1939, СССР в дожде..., с.р. 206

Rohkem kui Inglismaad nõrgestas Münche-
ni leping Prantsusmaa poliitilist oluonda
Euroopast Münchenis loomise pärast esi-
mest maailmasõda Prantsusmaa poolt loo-
dud kahepoolsete lepete süsteem ning Prantsuse
mõjuvõime alustugi Euroopas - Väine Antaut.⁸³

Olukorras, mis "mõned riigivõimad nõgid
vaenlast relvõrge stalnis, mitte Hitleris,"⁸⁴
loobus Prantsusmaa juhtuud noostest
Nõukogude Liiduga. Iseseisva poliitilise
kursi puudumisest⁸⁵ tulnud saamusi
täitis satumise sõltuvusse Inglismaa
välispoliitikast. Prantsusmaa diplomaa-
tia jätkis enam-võhem sünnuotselt Inglis-
välispoliitika tendentsi. Seetõttu sai ka
Prantsusmaa poliitismõngus sügisel 1938
"nelja punkti" loomine.⁸⁶ Kuna Inglis va-
litsusel oli selles niisuguses teataval
olukorras deklaratsioonid näol Saksamaa-
ga, taotles ka Prantsuse valitsus analoo-
gilist dokumenti allkirjendamist. Need pünd-
lusi viimasedid veelgi Inglismaa naatsel
alustada otsuseid kahepoolseid läbiräärimis-

83 Nende tõhtsusest Prantsusmaa positsiooni-
dele Euroopas vada Тiаdya, стр. 15-18.

84 Чiаруе ге Тору. Военное меморан. Т. I,
Прусков. М., 1957, стр. 61.

85 Аналитический Прантсусмаа välispoliitikat
Münchenile järgnevad peivoolil pou-
dis Nõukogude Liidu siin saadiku ra-
nõis J. Surits veendumusele, et Prant-
suse valitsusel puudul unchel välispoli-
tiline kurs. СССР в доведе ..., стр. 70.

86 Борисов Ю. В. Новая война и война
в-ми. М., 1966, стр. 134.

si sõusamaaga. Selliste taotluste ellu-
viimine oleus tõhendamel Prantsus-
maa täieliku muutumist keiserriiki-
seks niigiis.

Seetõttu reageris Pariis sõnaga A. Hit-
leri ettepanemule sõlmida Prantsuse-
Saksa deklaratsioon, millele järgnes talle
võlga vestlusis Prantsusmaa saadluga
Berliinis A. Francois-Poncet'ga 13. oktoob-
ril 1938. Juba samal päeval muutis A. Fran-
cois-Poncet' Saksa välisministriini amet-
niga deklaratsiooni sõlmimise detaile.⁸⁷

18. oktoobril toimus Berliinis A. Francois-
Poncet' järgmine vestlus A. Hitleriga, kus
Prantsuse pool esitas oma ettepanemid deu-
klaratsiooni sõlmimiseks. Pariis taotles Prant-
sus-Saksa püri garanteerimist, konsulte-
tsioonide nõudmist võtispõhulistel tee-
madel, Belgia garanteerimist, sõjapõldeamis-
sivide humaniseerimist ning valimata le-
pingut.⁸⁸

87. A. Francois-Poncet tegi Prantsuse valitsuse
nimel ettepanemise nõudlusele J. v. Ribbent-
ropi visiidis Pariisi, mille peevanemine pan-
kus võlga mitte kallale tungi panti sõlmimise
se ning finantslepingute alla kirjutamise-
se. Saksa valitsus ei soovitud mõnda ni
kauzele ulatava dokumenti sõlmimisele
ning nõustus alla kirjutamaast ühases
deklaratsioonile. CCP 6 Doped..., esp. 665-
666.

88 CCP 6 Doped..., esp. 658.

Lõhinadumised avenesid uuesti. Sausa-
maa sooris deklaratsiooni surveavaldami-
sena Prantsusmaa lühilasele Poodale, millele
Berlin just sel ajal viitas rea territo-
riaalseid nõudmisi.⁸⁹ Pariis taotles de-
klaratsiooni selleks, et tugevdada oma posit-
siooni Euroopa ja Suurbritannia situmis
ning avaldada vastuseisu Itaaliale, millega
suhked hakkasid halvenema.

Prantsuse - Sausa deklaratsioonide allamir-
jutamisest pidurdasid võtamatult novemb-
ris 1938.a. alanud juudipogrommid Sausa-
maal,⁹⁰ mis teavdasid Sausa - Prantsuse
suhteid ning muutis ärevaks Prantsusmaa
üldsuse. Alles 23. novembril räs teatada,
et deklaratsiooni teast on kooskõlastatud.

Prantsuse - Sausa deklaratsioonide alla-
mirjutamine toimus J. V. Ribbentropi visi-
di näigus Pariisi 6. - 8. detsembrini 1938.
Vestluste näigus rõhutas G. Bonnet' sausa-
prantsuse lähenevise tõhtsust ning avaldas
 lootust uude maa suhete parandamise kohta.
Esimeses sammuna pidas Prantsusmaa võltsmi-

89 Heaps, стр. 196.

90 Juudipogrommide ajendius oli atentaat Sausa-
maa Pariisi saatkonna loõtajale noore juudi
poolt 5. novembril 1938. Pogrommide näi-
gus tapeti 36 inimest, vangistati ligi
20 000 inimest. Sausamaa ajakirjanduses
algas läänemaidelt vaenuliku kampaania.
Розанов, стр. 423 - 424.

nister sobivaus vastastatuse kaubavahetuse suurenemist ning kultuurilist noostoid. Mõlemad pooled gaudsid sundumusele, et noostoid nendes valduondedes tuleks men- delda. ⁹¹

Jõrgnevad disussioonid puudutati üld- poliitilisi küsimusi. Vestlus näigis tea- das G. Bonnet', et Prantsuse valitus on bol- ševismik vaenkane. Puudutades Hispaania küsimust mõnui G. Bonnet', et tal pole midagi ühndal Franco sõdu vastu ning et Prantsusmaa on juba detsembrist astunud samme uoduseja summutamiseks (püri sul- gemine Püreneedis jne.). J. V. Ribbentropi suvel teatas Prantsuse välisminister, et garantide andmine Tšehhoslovakkiale oli toimunud avalikuuse suvel. G. Bonnet' püdis rahustada oma vestluskaaslast Prantsusmaa sõdalepingute ⁹² sahtes mõni- des, et nende elluarendamine sõttavat vä- ga ühndatest asjaoludest. ⁹³

⁹¹ J. V. Ribbentropi ja G. Bonnet' vestluse ülesviri- jutus E. detsembril 1938. СССР 6 доп.де..., стр. 108-109

⁹² Prantsusmaa - Noruegude Lühle ning Prantsusmaa- Poola leping, mis nägid ette ühist võlfa- astumist juhul, kui üheli lepingusõlttest kallale tungitakse. СССР 6 доп.де..., стр. 650.

⁹³ СССР 6 доп.де..., стр. 112 - 113

Tugevat vastuseisu aga avaldas O. Bonnet' sus, kui juht valdus Prantsusmaa otse- seid mürisid puudutavatele temadile. Ta teatas, et pole võimalikud mingid territo- riaalsed jõrelomdmised Itaaliale, Austra- aafrikas ning Sausamaale koloniaalmü- smuses. ⁹⁴

Oma positsiooniga vestlustes näitas Prant- susmaa selgelt, et ta on nõus mõnema nõunu leppete Sausamaaga, kuid ainult kiste minide ennel. Kõeldudes tegemast jõrelomdmisi Lõane-Euroopas ning nõus- tudis Sausamaa taotlustega idas näitas Pariis selgelt suunda jäsihtimule agus- sioonile.

Analoogilist mulje jättis ka samal päe- val allamijutatud Prantsuse-Sause de- klaratsoon. Mõlemad pooled deklareerisid peidulihult mitte oma omavahelise päri puu- tumatust, ⁹⁵ jättis seega vabaus Sausamaa näed idas. ~~tepan~~ Deklaratsioon tõken- das sisuliselt mitteallalatumgilepingut.

Kõhe pärast ju Ribbentropi visüti ⁹⁶ teatas O. Bonnet' oma soovatsusest tähistada side- punktid ning märnis ringmüas Prantsusmaa

94 СССР 6 допед... , стр. 111, 114.

95 СССР 6 допед... , стр. 115

96 Visüdi kirjeldus raala Madya, стр. 434-437

saadnuile võtismaal, et Sausamaa ins-
pansioon suundub ilmselt itta. ⁹⁷

Hohtumiste tulemuseks vahetati Paaris
ja Büloni 7. detsembril mõngemäärja. Neis
nähti ette vastastuuse kaubavahetuse suu-
rendamist, Sausamaa õiguste laiendamist
nauplemises Prantsuse kolooniatega, mejan-
duslikku koostööd volmandates maades,
kontante kahe maa äriühinike vahel. ⁹⁸
Detsembris toimusid tehnikumiseid neu-
des ühisustes, ⁹⁹ kontantid jõudsid ka
jaanuaris. ¹⁰⁰

Enliri tulemusi need kohtumised süsa-
ri andnud. Kahe maa kaubavahetus was-
vas aeglaselt. ¹⁰¹ Olulisemaks sammuks oli
üksnes firmate "Schneider - Creusot" kuu-
luvate Suoda sojatehaste autsiate müü-
mine Sausamaa monopolistlikele ringkon-
dadele. ¹⁰²

1939 a. algul toimusid taas kontantidol
Prantsusmaa ja Sausamaa vahel mejanodus.
ühisustes. 15. veebruaril autas G. Ben-
net' liitnadafo Berliinis mejanodusliku
koostöö laiendamist, ¹⁰³ 21. märtsil kegi

97 СССР в доподо..., стр. 666.

98 Samas, lk. 671.

99 Бюджет, стр. 135.

100 Sausamaa Paarisi saatnoma nõuandja Kumpu
aruanne 1. veebruaril 1939. СССР в доподо...,
стр. 182-183

101 Уотбул, стр. 50

102 Samas, lk. 93.

103 Samas, lk. 157.

Paris ettepanemise sõnuda Prantsuse - Saksamaa
sa majandusliku koostöö leping, mis ul-¹⁰⁴
dise poliitilise olusena tõttu ei õnnestun-
nud lõbinaidumisi alustada.

Alates oktoobrist 1938 a. tegid Inglis-
maa ja Prantsusmaa valitsuvad ring-
konnad katsed jõuda laiaulatuslikule
majanduslikule ja poliitilisele koostööle,
Saksamaaga, ent Bulon'i soovimul end
lõpselt siduda. Sestõttu isitas ta Londo-
nile ja Pariisile omapoolse seltsingumusega
Esimise maailmasõja järel Saksamaalt ära-
võetud kolooniate tagasiandmist, teades juba
ette, et selliste nõudmistega rahuldamine lääne-
maailma poolt on võimatu.¹⁰⁵ N. Chamberlaini
kompromissettepanemine¹⁰⁶ Linnas A. Hitleri ta-
gasi.

Sestõttu jäid Saksamaa poolt tõhete pa-
nemata udu Inglismaa katsed seadmeid
parandada. 8. novembril teatas kuningas
Georges VI troonivõttes, et valitsuse ülemine

104 Утопия гунноватум. I тт, стр. 156

105 Oktoobris 1938 a. nõudeti Inglismaal
rahvapäriitus. Rahvastamispolitikat toe-
tas 55% miigitest, ent kolooniate ta-
gasiandmist ei saas 15%. Ühis tingimustis
oleas katsed Saksamaa nõudmisi rahuldada
loenuvalitsuse uuendamisele. Heaps,
стр. 176 - 177.

106 29. novembril võimus lonna-Aafrika Lõdu
kaitseministri D. Pinnow kohtumise A. Hit-
leriga. N. Chamberlaini etteandel muutus D.
O. Pinnow Belgia kolooniate mornagase näi-
pimise võimalust Saksamaa huvidele.
Heaps, стр. 177 - 178.

on suhete arendamine Saksamaaga vasta-
 valt 30. septembril sõlmitud deklaratsoon-
 ile.¹⁰⁷ Selle uursi viitas Inglismaa
 siseniste Samuel Hoare varisilises
 jutuajamises välisministeeriumi toetaja-
 tega. Ta väitis, et Tšehhoslovakkia ühi-
 si lähendamisega on uadunud Europas
 oht sojale. Saksamaa suspensioonisunn-
 da kagu-Euroopasse pidas ta täiesti
 loomulikuks ning arvas, et Inglismaa ei
 tunne end selles ühismuses asjaosalisena.
 Resümeeides ulnemat jõeldas S. Hoare, et
 Inglismaa võib loota rõhemalt raheli sa-
 huastale.¹⁰⁸

Qualiteegilisi mõttekaine meeldas ka C. Bon-
 net, mis vastuseas valitsuse välispoliitika
 kritiseerivate katas, et Prantsusmaa takti-
 kel ainult kongestomiseks.¹⁰⁹

Selle tõetinaaga tõelise siisu viitas USA
 saursaadla Parüüsi W. Bullit NSKuses Peo-
 la diplomaadiga. Ta väitis, et sõda tõue-

- 107 Hlapar, str. 193
- 108 J. Mairai telegramm välisajade Rahvaühis-
 sariaati 13. novembril 1938. СССР 6 dopo-
 de..., str. 80.
- 109 J. Saritri kiri M. Litvinovile 27. detsembrist
 1938. СССР 6 dopode..., str. 122.

ainude ning Saksamaa vahel on võtti-
 matu. Puhase koalitsiooni (USA, Inglis-
 maa, Prantsusmaa) võlispoliitika pidi taot-
 lema nõunpõrme ajalist idasituaamust
 selleks, et tugeldada oma vaitsendimet.
 Soovitarvms pidas W. Bullit sellist dip-
 lomaatilist tegemist, mis viis Saksamaa
 ja Nõukogude Lõdu nõunpõrmei. Konflikt
 arendi vahel tõendamus lääneariude
 vaenlase nõrgenemist ning "bolševismi"
 mõju vähendamist Euroopas? ¹¹⁰

Suga ilmnes alates novembrist Inglis-
 maa (veidi hiljem ka Prantsusmaa) võ-
 lispoliitikas uus joon. Ühendunud võ-
 matuses saavutada "nelja punkti" alus-
 tarid lääneariud poliitikat, mis oleks suu-
 naimid Saksamaa ~~ita~~ agressiooni ita
 ning taganud neile mõningase hinge-
 tõmbeaja.

Sellise poliitilise kontseptiooni heurides
 jõtsid lääneariud saatusel hoolus oma
 lühilase tsõhho slavaania. Müncheni le-
 ping oli näinud ette garantii tsõhho-
 slavaania uutele päridele. Selle aspekti
 olid N. Chamberlain ja E. Daladier oma
 poliitika digustamisel miti sõnustanud. ¹¹¹

110 Peola Saadiku kiri USA-s Venssewis-
 se. 21. november 1938. CCCP k dopede...
 ep. 86-89

111 Vaata lk. 16.

Tegelikkuses loobusid kahe riigi omad oma sõnadest. Kui Ungari esitas oma nõudmised Tšehhoslovakkiale ning nende arutamiseks nututi nõnu võni arutada; teatasid Inglismaa ja Prantsusmaa oma neutraalsest suhtest niisuguses. ¹¹² 1. novembril teatas Inglise parlamenter, et Händel'is ei erandteinud ja mitte Tšehhoslovakkia püü vaid Tšehhoslovakkia riigi põhimõtteliseks assisteerimist. ¹¹³ Samas aegs deklareeris N. Chamberlain, et arvestades geograafilist asendit peab ja Sansonaa domineerimist kesu- ja kagu-Euroopa loomulikkus nõhtuseks. ¹¹⁴ Järgmisel päeval toimunud võni arutaažiga naotas Tšehhoslovakkia 12 400 km² oma pindalast ja ligi miljonid elanikkonnast. ¹¹⁵

Varantide küsimust arutasid N. Chamberlain ja E. Daladier oma nõhtumisel Pariisis 23 - 24. novembril. Inglise parlamenter teatas oma reeldumisest erandteinuda Tšehhoslovakkia poliitilises uunas ning soovitas G. Bonnet'le seda võht küsimust arutada J. v. Ribbentropiga. ¹¹⁶

6. detsembril toimunud Prantsusmaa ja Sansonaa võhtumiste nõhtumisel ka-

112 Поп, стр. 203.

113 Поляков, стр. 287

114 Розанов, стр. 427.

115 Поп, стр. 208

116 Документы кануна..., т. I стр. 336-340

kas J. v. Ribbentrop, et parima garantii
 võib Tšehhoslovanniale anda Sausamaa¹¹⁷
 Arvestades ni resolutses seisukohta
 ning mitte soovides tanistada Sausamaal
 suundumast Tola-Euroopasse, esitab Inglismae
 10. detsembril 1938 Tšehhoslovanniale ¹¹⁸Needi.
 Selles rõhutati, et Inglismae ei soovi anda
 individuaalset garantiid, kuid uuno Müncheni
 ni lepingule alla kirjutanud riigid ei suu-
 da jouda ühisle nõuuleppete garanti-
 de ni stumises, midas Inglise valitsus Tšeh-
 hoslovanniale uoige otsustavamaus taotle-
 da garantiid Sausamaalt.¹¹⁸

Hiljem garantiide ni stumus enam ei au-
 tatud.¹¹⁹ Jätuakes poliitilist mõnga suune-
 mans Sausamaad itta lebasid laõnevi-
 gid isegi oma Müncheni lepingus füsee-
 ritud uohustustest.

Analoogiliselt näitused lõdame riigid na
 rahvusvahelises uontrolluorganis, mis oli
 moodustatud Sausamae - Tšehhoslovannia
 topline püni uundkantsuõnõnõmiseses uong
 evannatsiooni praktiliste ni stumuste la-
 hendamisens. Andes jõrele Berliini õh.
 vordustele uasutale reuafõndu¹²⁰ soostu-

117 СССР в Европе..., стр. 112.

118 Документов кануна..., т. I, стр. 336-340.

119 Эмери, стр. 536.

120 Документов кануна..., стр. 321-322

afarijandus onudama "iseiseisus" Uurali-
na loomise ideed. Uue riigi tunnustamis-
deus saanud Tuga-konpaktia Uuralina,
ent loomulikuult Samsamaa juhtimisel.
Lääneriinide afarijandus haevas ideest
ninni ja vastu võis M. Litvinov mõn-
nida, et Uuralina "probleemi" arutatakse
Pariisis ja Londonis rõhne uue Berli-
nis.¹²⁶ Samsamaa saadeti H. v. Draisen
märvis etteandele Berliini, et "iseiseisus"
Uuralina füüsi loomus Londonis head
vastuõhtu.¹²⁷ 14. detsembril teatas G. Bon-
net', et Noruogude - Prantse keisrigi
jonsta Uuralina separatistide tegevuse uo-
nal.¹²⁸ Inglise afarijandus niidas uue-
baleptingut Noruogude Liiduga.¹²⁹ Lasta
lopul paknes "vüsaate sõda" Inglismaa
ja Noruogude Liidu vahel.¹³⁰ Inglise
jaktivad aringnoodid võhendasid mini-
mummi kontakte Noruogude Liidu seot-
konnaga Londonis.¹³¹ Jaanuaris algul 1939
esines Inglise saadlin Berliinis N. Hen-
derson uõnega, kus ta rõhutas, et Lon-
don ja Berliin ei lohtus tungilole-
teireise mõjusföridesse (Samsamae mõ-)

126 M. Litvinovi kiri J. Smitsile 31. detsember
1938a. СССР & доведе..., стр. 144.
127 Майбев, стр. 126 - 127.
128 Самас, lk. 126.
129 J. Maisui etteanne Völisasjade Rahva no-
missariati. 30. jaanuar 1938. СССР &
доведе..., стр. 166.
130 Самас, lk. 211.
131 Самас, lk. 178

Justafadrius kuulutas ta (Ida-Euroopa)¹³²
kõni need jantid tunnustavad, et pärast
lootuste murumist sõlmida uue lepped Saksamaaga
jõuaksid läheneda agressori rde-
Euroopasse sünnanise poliitikat.

1939a. jaanuaris toimus muutus. Läheneda
nidesse see õnneid teated selle kohta, et
Hitler soovib rallaletungida läänes.¹³³ Inglise
valitsuses valitsesid depressiooni meeleolud,
isegi N. Chamberlain kannas Münchenis taga-
sihoidlikumalt sõnuma.¹³⁴

Rahustamispoliitika elluviimiseks ei suudetud
süüsi usuda, et Hitleri plaanid on
reaalsed. Nad jõuaksid enclist unssi, tõ-
si küll, tunduvad tagasihoitlikumalt.
Nüüd pidi järeleandumise Saksamaale peost-
ma läheneda etteest hõlakust.

26. jaanuaril esines C. Bonnet' Rahvus-
kogus räägi sõnutas Inglise - Saksamaa ja
Prantsuse - Saksamaa deklaratatsioonide tõttust
rahu säilitamiseks Euroopas¹³⁵ s. t. tuletas
Auldike meelde, et on olemas mittevalla-
letungilepingud. Veebruaris 1939 ilmusid
Londonis ülesanded Saksamaa rahvale peal.

132 Maibeeb, sp. 129.

133 E. Halifaxi telegramm Inglise saadikute Parii-
sis ja Brüsselis 28. jaanuaril 1939. СССР &
Dopede..., sp. 174.

134 J. Maisai kiri H. Litvinovile. 10. jaanuaril 1939
СССР & Dopede..., sp. 154

135 СССР & Dopede..., sp. 670

viisjale all "Päästuen tsivilisatsioon?"¹³⁶
Inglismaa ja Prantsusmaa saadnud Ber-
linis taotleda USA saadiku naasevust
Sausamaale, mist ta oli lahunud põ-
rast juudi pogromme 9-10. novembril 1938.
Taotlusi põhjendati raju dusega peasta
sahu maailma juurama nigi naasoleit.¹³⁷

Inglise ja prantsuse ajakirjanduses
ilmuusid ühesuutsed rahulelaole Sausamaa
uoloniaalutõlmised¹³⁸ s.t. ettepanemud muu-
na järelandmistele olunona päästmise ku-
vicles.

22. veebruaril 1939 N. Chamberlain aval-
dusega, mis nõudis Berliini ja Londoni koos-
tõ suurt tõhtsust maailmale. N. Henderson
peaegri anus samasugust sõnavõttu Sau-
samaa juhtidelt, misid tulemasi ta taot-
lusel si andnud.¹³⁹

E. Daladiiri saatis oma viiesinolega hit-
leri juurde paluma Sausamaa osavõtte
Hoalse - Prantsuse tüti lahendamiseest,
ent sellegi noostõõ panumise gõttis Hitler
tõhete panemata.¹⁴⁰

136 D. Maisi telegramm Vätisaegade Rahvaao-
missaiaati. 28. jaanuar 1939. СССР в дожде...,
стр. 174.

137 W. Bulliti telegramm USA nigi seure tõi le.
28. veebruar 1939. СССР в дожде..., стр.
217-218.

138 Ил рухановский, Временная комитет...
стр. 338

139 СССР в дожде..., стр. 212

140 СССР в дожде..., стр. 672

Püüdes pärast olumolo seovitas N. Hen-
derson Inglise peaministri deklareerida
Inglismaa neutraliteeti Sause-Norwogude
lühikese konfliktis venal.¹⁴¹ N. Chamberlain
sellise avaldusega süüsi si esinevad, kuid
tratas 10. märtsil, et Euroopas on võime-
lik võtta probleeme rahulikuult lahendada.¹⁴²
S. I. autsus Hitlerit näimoodi näitama.

13. märtsil püüdis G. Bonnet' veenda
Sause saadikut selles, et sõda oleks rume-
tus inimannaale.¹⁴³

Hitlerit noputusid südametunnistusele
ja palved olle suuremelt si pees toimis-
toimud. 14. märtsi varahommikul arjutas
Tšehhoslovakkia president E. Hacha alla
ultimaatumite, millega "usaldas oma maa.
ja rahva saatust juureni võttes."¹⁴⁴

Münchenite jõngremud perioodil ilmne-
sid "rahustamispoliitika" uue aspektid.
Oktobris - novembris 1938 saotkud loane-
riigid laiaulatuslikku noostööd fasishti-
ku Sansannaaga. Kui ilmaes, et Hitler

141 Уайорна гундоматни, т. 51, стр. 752.

142 Майенки, кто номерал..., стр. 91

143 Итанду, стр. 441

144 Самас, кн. 442

ei soovi sellele minna, tegid N. Chamberlain ja E. Daladier koos oma poliitikutitega ühise otsuse, et süüdata agressor oma pärsidelt remale - ita.

Alates jaanuarist 1939 mu hakkas selguma, et Hitlerilt võib oodata na loodi läanes, üritasid lääneriigid Saksamaad pidurdada uute lubedustega.

Psühholoogiline oli aga see, et aadlari siinavatsenuel Inglismae ja Prantsusmaa loobuda oma katsetest jõude Saksamaaga uouuuleppele. Lõppuõuunuvõttes see tõigi 15 mõntsiini, mil A. Hitler tühistas Müncheni lepingu uing hõivas Tšehhoslovannia.

Analüüsisides lääneriivide poliitikat pärast 29. septembrit 1938 jõueldas Leibovistide ajaleht "Daily Herald": "Tšehhoslovannia hõivamine oli Müncheni post-¹⁴⁵scriptum.

145 Tšehhi riivide hõivamine Müncheni, lto uo. uoraa ..., sp. 93.

KOALITSIOONI KUJUNEMISE ALGUS.

Kuiigi Münchenis toimus nõnnulepe
kõneministe ja Sausamaa vahel, ei tähenda
danimid see rabe gruperingu vastutulede
uudvaldamist.¹ Asjad, et oktoobris 1938
möödus Sausamaa majandus inglise omest,
tugevdas majanduslinnu nõnnulepi.
Inglismaa soov uduvaldade peamine nõnnulepe
uueut-Sausamaa, Prantsusmaa soov
säilitada oma positsioonid tõeepus
ja Põhja-Aafrika põrussid nõnnule
Sausamaa ekspansionistlike plaanidega;
tõnnule vastutulede osutusid lahendamata-
matius. Kõrgeid soovutade, laiaulatus-
liku majandusliku ning poliitilist nõnnule-
teid kaonustest.²

Sausamaa juttivaad nõnnulepe moost-
sid seda eriti hõsti. 4. detsembril 1938.
ütles H. Göring vestluses Jaapani sae-
dian Osimaga, et Sausa - inglise nõnnule
ei harmoneeri üalgi.³ Seole arvamusst
loetas fašistliku Sausamaa nõnnulepe jutt-

1 Становое, стр. 142.

2 Vaata ulmine peatükk.

3 H. Litvinovi kiri J. Maiskile. СССР в Европе...,
стр. 107-108

kond, kelle perioodil pärast Müncheni le-
pi antiseid ettevalmistusi sojans.

Ka läänemärkide juhtumid sai omi, et
lahendamatu vastolu Saksamaaga 1916
võim relvastatud konfliktsi. Alates 1937.
aastast alustati Inglismaal strateegilis-
te varude kogumist.⁴ Süüsi arvavad Inglis-
maa ja Prantsusmaa lühid, et aonu-
põrges on võimaliku võtta ja vähemalt
edasi lüüda. See arvamus näis non-
mitavad München ning Hitleri varjanna-
tult Nõukogude vastane hoia.

Müncheni aga si suutnud kiiredele
vastolusid. Hoopis vastupidli, pärast Münch-
ni lepingu sõlmimist süvenesid kahe gu-
pungu vastolud veelgi. Saksamaa me-
jandus jätkas läänemärkide võltsimise-
mist. 1938 a. lõpus Jannetus Saksamaal
peaegu nõuvaldade Prantsusmaa majaju-
dusliku nonnurents kogu - Euroopas.⁵ Saks-
sõõstus tungis peale peaegu nõigil ter-
gudel.⁶

Sellises oluones si saanud realisee-
ruda majandusliku uostõõ plaanid. 1 no-

⁴ И. Рухановский, Немецкая история..., стр. 293

⁵ Бергрунова, стр. 79-80

⁶ Инглис - Saksamaa majanduslikust nonnurentsist
vaata. Хлепун, стр. 138 ja edasi.

veemiril esitati Briti parlamendis alam-
kojas andmeid Inglismaa kaubanduse
tõheneamise kohta ning avaldati rahulole-
matust ⁵ sellise olukorraga. ⁶

Inglismaa oli sunnitud alustama oma
majanduse naistamis. Juba oktoobris 1938
võttas Inglise valitsus Rumeeiat majam-
andusliitist välja, kuid mitte iduta ⁷

Novembris 1938 sõjalis Inglismaa oma ⁸
nõuarendid Egiptuse majandusest välja
30. novembril teatas Inglise ma võtis-
kaubanduse minister R. Hodson parlamen-
dis valitsuse abinõudest Inglise majam-
anduse naistamis. ⁹ Etteas sellisus oli USA-
Inglismaa kaubanduslepingu sõlmimine,
millega loodeti tugutada majandusliidu
vastuseisu Sausamaale. ¹⁰

1939 a. algul tsarvnes nõuarendis veelyi.
Saarutamaus majandusliidu ja poliitilist
domineerimist Kagu-Euroopas, seatis
Bulim reichi majandusministri W. Funki
visiidile Rumeeiasse, Bulgaariasse, Jugoslaa-
viasse ja Türgisse. Kohtumiste tulemu-
sena sõlmis Sausamaa rea kasulikke
kaubandus- ja finantslepinguid nende ri-
videga. ¹¹

6 Maasbeek, стр. 96

7 Heppus, стр. 127

8 Maasbeek, стр. 98

9 Heppus, стр. 150

10 Analüüsides lepingut juhtis H. v. Dirksen
tõheltavalt asja poliitilisele mõjule —
Inglismaa püüdele tõheneda USA-le.

Heppus, стр. 146-147

11 Yuanaov, стр. 136.

Lõuneriikide vastuvõetavateks mõeldud lõhinõuannused Baluani maadege suutrid vaid osaliselt levendada naetusnõudlust¹²

Eniti tihedad sidemed unjameid Sausamaal Rumeeniaga pärast sause au-bandusmissiooni lõhinõuannist Bucurestis subraanis 1939¹³

Majandusline vastuolude taarname si loomad ueldusi poliitilisk suhete parameeniseus. Ei soodustanud lõneriikide ja Sausamaa suhete arengut ka Hitleri uaitamine. Analoogisid Inglismaa võtispoliitikat 1938a. lõpus mõnui J. Maisui otse, et "põhilise keue Sausabri-taania valitsevate riigundade taarnameisel kuulub Hitlerile ja Mussolnile"¹⁴

Juba 9. oktoobril 1938a. oluemas, mis polnud veel vaibunud Münchenis loeldud illusioonid, istnes A. Hitler nõuoge Prantsuse päri adres painnevas Saarbrücken linnaas. Oma uones si maitsitud ta nõudegi äsfaadmitud deklaratsioon Inglismaa ja Sausamaa vahel¹⁵, vaid esitas uusi nõudmisi (anniseas na uoloniatele)¹⁶

12 Mashev, sp. 97.

13 СССР в доподо..., sp. 199-201

14 J. Maisui kiri M. Litvinovile 10. jaanuar 1939.

15 СССР в доподо..., sp. 155

16 СССР в доподо..., sp. 48.

17 Хенри, sp. 118

Briti ärev oli sündumuste arengu põ-
 nast Prantsusmaa ütelgus. Oli ja Prant-
 susmaa naotamud Müncheniga oma uste-
 vama lühase kesa - Euroopas uues 1,5 mil-
 jonalise armeeaga ning suurel määral u-
 last uemale loogamud enamuse Väinest-
 Autanti mine. Juba 12. oktoobril võis
 Noruogude Lõdu suusaadia Pariisis J. Gu-
 nits teatada, et prantslaste seas õure-
 nevad hirm ning ahklused ¹⁷

16. oktoobril ütles Noruogude Lõdu
 võlisasjade rahvaarimissar M. Litorau
 veltuses Prantsusmaa suusaadonuga,
 et edasine jõrelandmine tõhendaus
 Prantsusmaa uui suurriigi lõppu. Seda
 moistetis ka Pariisis, uuid laseisva võlis-
 polütilise uursi puudumise ning lootu-
 sed Sausamaa - Noruogude Lõdu ulvas-
 latud uenflintile suudisid valitrust jät-
 kama "rahustamispoliitikat."

Läänemäide Illusioonide puustomisele
 aitas Sausamaa vusti naasa. Juba oktoob-
 ris - novembris pari Bulon toimue rea
 läänemäidele vaenukiruute ante ¹⁸ Sausa-
 maal toimusid guudipogommid, uendega
 uasasestid laimuuampaanid Inglismaa ja

17 СССР в доподо ..., стр. 36.

18 СССР в доподо ..., стр. 45

19 СССР в Хепур, стр. 247.

Prantsusmaa vastu, ²⁰ Hitler pötnas uolo-
 niaalvõitluste isitamist, pötnas na ava-
 liane ettevalmistusi sõjaks. 14. oktoobril
 andis H. Göring nõudluse suurendada
 õhufõude lõhima aja jooksul viis korda.
 Kõnekesid sotsialiseeritud Saksamaa
 laanepüüel. ²¹ 10. detsembril teatas Berlin
 oma otsusest suurendada allveelaevastiku
 tonnaažini, mis oleks võrdne Inglismaa all-
 veelaevastiku tonnaažiga. Samas teatati
 otsusest suurendada ihitotavate ristlõike
 suurtünnide valiibrid. Kõik need otsused
 olid vastuolus 1935 a. merelepinguga, mille-
 ga liimitati Saksamaa allveelaevastiku ²²
 Berlin pöhtis tõbelepanemate Tšehhi lende-
 mi kompromissettepaneku, millega Saksamaa
 protsendimäärana oleks tõstetud 65%-ni. ²³

Kõik need fautid suurendasid äre-
 vast kõneviiside avalinnuses. Oktoobris
 1938 lagunes Inglismaa Natsionaalsete ²⁴
 listliku Lõnga liikmete võtjaostumise tõttu.
 Rahukolematas inglise valitsuse välispoliti-
 lise kursiga avaldus selgesti 19. novembri
 vahetähtsustel Bridgewateris, kus konserve-
 türid said hõvitavalt lüüa. ²⁵

20 Позанов, стр. 423-434

21 Чуманов, стр. 137

22 Lepingu jõngi oli Saksamaal õigus omada
 allveelaevastiku 45% ulatuses Inglismaa
 allveelaevastiku tonnaažist. Lepingu püües
 na laevastuurtünnide valiibrit. СССР в допед-
 де..., стр. 649

23 Генрус, стр. 205

24 МЗМам, стр. 110

25 СССР в допед..., стр. 661.

Avalikumises süvenes veendumus, et Su-
 aana edasine areng võib vna sõjani. 12.
 novembril andis USA president F. D. Roo-
 sevelt kõsu alustada konarsete pla-
 mide võlga töötamist sõjalise konflikti pu-
 huus "totalitaarsele viivilega".²⁶ 21. novemb-
 ril teatas USA senaatorid Pamiis W. Bat-
 lit, et sõda on meeldapõsmatu ning praeg-
 näisolev periood on armult kongetõmbeaeg.²⁷

Analoogilised meetodid kannasid itmaa-
 ma ja Euroopas,²⁸ ent Inglismaa ja Prant-
 suumaa liidud jõukasid lootuste hülleta-
 mist Sausse agressiooni itta suunaant-
 sest. Seetõttu jäi itta mustelt tagasi-
 hooldimise ja N. Chamberlaini ja E. Da-
 ladii nõupidamine Pamiis 23.-24. no-
 vembril 1938. Omitati nüll mõlma riigi
 relvastatnd jõudude valmisolekut sõjans
 ning ittegevusaava sõjalise konflikti uon-
 nal, ent itmaes tendents mitte võtta
 konarseteid uohustusifuiti pündis seela
 võttda N. Chamberlain)²⁹

Võga ilmekalt iseloomustab olukorda

26 Masbub, sp. 23

27 СССР 6 допде..., sp. 86

28 vaata selmne peatinn eu. 38-39

29 СССР 6 допде..., sp. 98-99.

Inglismaa relvastatud jõudude olukorral
sel perioodil. Inglismaal oli tollal ins-
nes värs divüsi maavõrgesid, neist aru-
üks oli mekhaniseeritud. Sojavõetkennistus
oli vabatahtliku ning valitus viitas sund-
teenistuse sisseseadmise vajadust. Kui
Sausamaa ulutas 1938. aastal relvastuse-
le 4710 miljonit inglise naela (25% ul-
arvest), siis Inglismaa insnes 358 miljo-
nit inglise naela (7% ularvest).³⁰ Majam-
dus ei olnud valmis sojaluukonaks. Tse-
gi 1938 a. olanud imberelvastumise puu-
dutas põhiliselt lennukõge ja õhukõr-
süsteemi³¹ s.t. valitus ei soovitsenud tegut-
seda antiovalt.

Analoogiline olukord valitses ka Prantsus-
maal. Kuigi valitus otsustas 2. detsemb-
ril luno naus tunnidiivüsi, venis nende
formeerimise. Ülaline seisukoht pidas
Magnet' kuni müllaldaseus soja noval.³²

Sellise olukorra põhjuseks oli veenedu-
mus fašistliku Sausamaa soovist leida
endala uut "eluruumi" idas~~ing~~ Oulud
seisukohta süvendas veelgi Prantsus-Sau-
sa deklaratsioonil sstümme 6. detsemb-
ril 1938. Üstluses J. v. Ribbentropiga

31 История дипломатии, т. IV, стр. 745

32 Трухановский, Новейшая история.,
стр. 270.

33 де Толль, стр. 59.

õhutas G. Bonnet' igati Prantsusmaa
 valmisolekut mitte järele anda laenu,
 kuid jäi rahulikus Sansonaa nõud-
 miste suhtes idas. Sillist aspektist
 kindas 6. detsembril sõlmitud dekla-
 ratsiooni isegi Pariisi ajakirjandus, rõ-
 hutades, et näitstes oma püree jätab
 Prantsusmaa Sansonaaale vabad nõel
 teiste püride muutmiseks.³³

Selles suhtes on iseloomuliku Prantsus-
 maa näitamine Itaalia nõudmistte sub-
 teg.³⁴ Detsembris saatis Pariis Tuneesias-
 se täiendavaid võitlususi ja alustas näit-
 selüride ehitamist pürite Lübiaga.³⁵ Jaa-
 nuari alul unaldas E. Daladier' demonst-
 ratsuse ringreisi Korsikaal³⁶ ning deklareer-
 ris mitmel korral, et ta ei soovuta jala-
 täitvi Prantsusmaa pöela.

Samaal ajal meeldus Prantsusmaa toe-
 lamast Tšehhoslovakkia, koobus prautili-
 selt idapartidesting alustas nappaanist
 Ukraina imber.³⁷

Analoogiliselt näitus no Inglismaa.
 N. Chamberlaini valitus meeldus rahulde.
 mast Sansonaa koloniaalalustamis, aut-³⁸

33 Marteb, ep. 125

34 30. novembril esitati Itaalias nõudmi-
 sed Korsikale, Tuneesiale ja Savoyale.
 CCCP k dopode..., ep. 665.
 Marteb, ep. 104.

35 Samaa.

36 vaata ulmine peatükk

37 7. detsembril tehti sellesuulise avaldus
 Alamnojas. Hekpur, ep. 200

das loetust Prantsusmaale vastusei-
sus Itaaliale³⁹, end jättis Saksamaale
vabad nõed kesu- ja kagu Euroopas.

Sinult äustanud sõjajärgse poliiti-
kaand järgesid esineks avalikult sotsia-
lismiline nõudega. 6. detsembril dekla-
reeris uus veist võhest, endine Inglis-
maa mereminister Duff Cooper, et ta ei
usu Saksat relvade võitmatusse.⁴⁰ Võteli-
panuvõime on asjatu, et ta pidas me-
hõne Parisis, mis just sel ajal võitis
J. v. Ribbentrop. Duff Cooper aga ei
võljendunud ametlike sõjavõimade sei-
su kohta.

Olusid hakkas muutuma detsembris, mil
lõunde imbus informatsiooni Hitleri plaan-
nidest enne vallaleitungi Nõukogude Liidule
päästada Inglismaa ja Prantsusmaa⁴¹ ku-
junes võlja sõjadus tuguda la sõjajä-
rgide sõjalis-poliitilist liitu. 14. detsemb-
ril teatas G. Bonnet, et Prantsusmaa
loetak Inglismaad kui väime sattub
agressiooni ohvriks.⁴² Samal ajal palus

39. E. Halifax mainis vestluses J. Maiswiga, et
Inglismaa suhtumine Itaalia nõudmistesse
võinud tundevalt Saksamaa nõudmistesse
Tšehhoslovakkiale septembris 1938. Va lisa,
et iga Itaalia natsi vasutaja jõudis
kohas kõige tõsisemat vastupanu
CCCP & dopede..., sp. 172.

40. Wadyu, sp. 436.

41. CCCP & dopede..., sp. 174.

42. Heaps, sp. 201.

E. Halifax informeerida F. D. Roosevelti oma illusioonide püünevusest Hitleri suhtes.⁴³ 21. detsembril nohtus J. Suits mitme Prantsuse kabineti liikmega. Ühte ta vestluspartnerid võljundasiol nohet. Suid Prantsuse - Noruogude Lõdu subete madalseisu üle.⁴⁴ Detsembris oli suuni- tud mu minema Inglise naitsenmis- tes, kes polnud pöranud vajalikku tö- telepanu maad ulvastatud gruudude areu- gule.⁴⁵ Iseloomustades poliitilisi meeleolu- sid Inglismaal ennuvas Poole Saadiku Lon- donis etnuandes Venissarisse suunemat pö- ret andlusele N. Chamberlaini poliitinas.⁴⁶ Samale gruudlusele gruudis J. Maisui oma ette- komdis Noruogude Lõdu Völisasjade Rakve- komissariaati 10. Jaanuaril 1939.⁴⁷ Inglise avalia arvamus gruudis veendumusle, et versti tulb Sansamaoge sõdima kavata.⁴⁸

See arvamus ennuvas veelgi Jaanuaris 1939, mil Sansamaal teimus jö- gruudue läänemõudete vaeantia uaru- paania. Seeud valiti peale tungi objektius 1939. a. Prantsuse Suur Revolutsiooni Lõ-

43. M. Litinovi kiri J. Suitsile. 19. detsember 1938. СССР в борьбе..., стр. 174.

44. J. Suitsi telegramm Völisasjade Rahvanomissa- riakiti, 21. detsember 1938. СССР в борьбе..., стр. 135-136.

45. J. Maisui telegramm Völisasjade Rahvanomissariaati, 20. veebruar 1939. СССР в борьбе..., стр. 206.

46. Документы кануна..., т. I, стр. 354.

47. СССР в борьбе..., стр. 154-158

48. Мэллами, стр. 111

keenev 150. aastapäev. Sausse ajendatav
dus püüdis sündmust igati mustata.
Kampaania näigus jätti isegi nüüna-
gele, et A. Rosenberg nometas Prantsu-
se Revolutsiooni 15. jaanuaril "madala-
te instiitute sünnitiseks" 49. Rasne-
mad prantslaste rahvusliku uhuise sol-
vamist oli võimatu ette nägutada.

Samaaegselt jätuvõid tulemast tea-
ted Sausse maa ettevalmistustest võime-
limus lääneautsiooniks. 16. jaanuaril
teatas Hitler vestluses Ungari võlis-
ministri J. Chavice, et Sausse maa põhi-
vaenlasteks on lääned. 50 24. jaan-
uaril informeeris Inglise sõjaväe ata-
šee Berliinis oma räägust sellest, et
Sausse maa loode ääres on võhetõnuõoline.
30. jaanuaril jõudis samale seisukoha-
le Prantsuse ühiskond. 51

Läänemägede süvenes tendents mitte
lasta end ootamatult tabada. 4. jee-
bruaril nõudis F. D. Roosevelt Kongres-
silt võimendavaid assingveeringuid sõja-
listeks kuludest. 52 Inglismaa olus-

49. Замедергард Н. И. Идея и Трагедия вели-
кой французской революции в борьбе
её идеологов и французов. М., 1971, стр.

50. Документот МИД..., стр. 91.

51. История дипломатии, т. 19, стр. 751

52. СССР в борьбе..., стр. 668

tas sidemetete tugevdamist lühikastega.

Inglise kuningaga ja A. Edeni visiidid USA-sse teenisid juba seelä eesmärgi.⁵³ 18. jaanuaril sõimus G. Bonnet' ja M. Litvinovi vahel Rahuasteleidus, mis arutati nähe riigi suhete olukorral.⁵⁴

25. jaanuaril võttis M. Litvinov vastu inglise uue suursaadiku Moskvas. Vestluses ilmus Londoni soov teada saada Nõukogude valitsuse seisukohti rahvusvahelise olukorra kohta. Inglise saadik teatas ka, et tal on ülesanne parandada nähe riigi suhteid.⁵⁵

26. jaanuaril rõhutas G. Bonnet', et Inglise - Prantsuse sõprus on tema valitsuse välispoliitika alus. Samas lisas ta, et Prantsuse - Nõukogude tüdru lepingute usaldavus jaamine on valitsuse poliitika tema murekohaks.⁵⁶ G. Bonnet' see avaldus oli ootamatult ning mõjus diplomaatilistes ringkondades pehmeplokkatuse na. Eba-meeldivas üllatuses pidas seelä J. v. Ribbentrop.⁵⁷ Inglise valitsuse ärevust väljendas E. Halifax vahetumisel

53. Heaps, стр. 53.

54. Иванду, стр. 440-441.

55. СССР в доподл..., стр. 670

56. СССР в доподл..., стр. 670-671.

57. J. Suritsi telegrammi välisajale Rahvaarmee sarikast. 1. veebruar 1939. СССР в доподл..., стр. 182.

J. Maisuiga 27. Jaanuaril. Inglise võitlussi-
nistid muutis asjaolu, et ta ei teadnud
Sausamaa sõnooliselt otsiooni suunda. Pün-
dis näida nõndameelsena teatas ta, et
"uus München on võimatu." 58

Jaanuari lõpus alustasid lääneliiged
ettevalmistusi sõjalise-politilise liidu
tugevdamiseks. Algas Jüli Londonist. 28.
Jaanuaril saatis inglise valitsus needli
Prantsusmaale ja Belgia valitsustele. Sel-
les teadati, et ~~ette~~ inglise valitsuse nõu-
sutusel oleval andmel elatab Hitler,
et valdajad lääneliiged on nõelaväpa-
liu enne otsiooni alustamist juba.
ühes sõnoolisemas rünnakuobjektis
pidas inglise valitsus Hollandit. Ühes-
tades olukorra tõsidust teatas London
oma otsusest järelevalda sõjalisi etteval-
mistusi ning siisunohast, et valdajad
Hollandite on ühtlasele casus belli. Ing-
lise valitsus teigi Prantsusmaale ja Belgia-
le ettepanemise noosustade oma riigiväe-
silisi ja võitluspõlitiisi samme. 59

58 J. Maisuiga telegrammi võitlussiisude Rahvaarmee.
sõnoolis. 27. Jaanuar 1939. CCCP B dopede..., sp. 172.

59 CCCP B dopede..., sp. 174-177.

Juba 1. veebruaril saabus Pariisist vastus Prantsuse valitsus nõustus Inglismaa seisukohtadega, ning avaldas valmisolekut tihedaks koostöös. Omalt poolt teatas Prantsusmaa juba alanud ulvastatud jõudude tugvõlakamisest ning teigi etapanu garantiid ka Belgia ja Šveits.⁶⁰

2. veebruaril teatas E. Halifax F.D. Rooseveltile alanud läbiräärimistest, ning informeeris otsusest pöörduda nullalatuksi Hollandite, Belgia ja Šveitsi ühitaldaseus sõja muutmiseks Saksamaale. Samas telegrammis teatas E. Halifax Inglise ja Prantsuse ühendatstaapide vahel alanud koostööst raietugevuse nõordimeerimisel.⁶¹

Inglismaa ja Prantsusmaa ühine tegevus ühise sõjalis-politilise liidu loomiseks oli mõeldud ennetamaks Saksamaa ootamatut tõrvi laanes. Nad ei tahtnud aga võtta mingid uuhustusi juhaks, mis Hitler alustab pealatuksi jela. Nad Inglise ja Prantsuse valitsusel isegi ei informeerinud Noruagude valitsust alustatud ettevalmistustest.⁶²

Läbirääimise juttivate ranguonclade

60 СССР в Европе..., стр. 180-181.

61 СССР в Европе..., стр. 189.

62 Võhemalt puuduvad sellenohased dokumendid ning no Noruagude diplomaatide ettenoidis ei najastu vastav informatsioon.

kontusel sõvenesid pärast Hitleri võ-
net Reichstagi 30. jaanuaril, mis nõu-
ti uute õhvarduste kaardimisele aal.
ussil teatas Hitler oma valmisolekut tee-
lada Itaaliat üsuga millise sõjalise kont-
liati uonal.⁶³

Hinnutatuna Sausamaa uuest õhvar-
dustest alustasid kaardimisele diplomaat-
tilist uutõusust parandamaus subteid
Nouuogude Lõduge. Alates jaanuari lõpust
keimused peaaegu 192 päev Inglismaa ja
Prantsusmaa diplomaatide nõudumised võ-
lisajade Rahvaomisseniiaadi esindajatega.
Hinnates kaardimisele diplomaatiliselt au-
tõusust Nouuogude Lõdu subtes mõnais
M. Litvinov nende sõndemivat iseloomu, lon-
doni ja Pariisi tegevuse põhjusena pidas
ta sooni rahustade opositsiooni ning
hinnutada Buloni. Suhtudes suure suup-
sisege kaardimisele äestidesse mõnais ta
vajadust neid ära kasutada.⁶⁴ Sellest
seisukoolest lõhtudes meenotas Nouuogude
Lõdu unollaus oma tegevuslõni uues du-

63. Pozanob, sp. 444. Sausamaa Kommunist-
liku Partei Berli konverentsi resolutsioon
nimetas Hitleri võnet õhvardusena rah-
ke ning suure rahva misuuniseus maastma.
sõtte. Восток 4.6.1937. Кусторум Нобри-
моно бречеру. М., 1957, sp. 309-313.

64. M. Litvinovi kiri J. Maisvite. 4. märts
1939. СССР в доподо..., sp. 222-223

nomas.

31. jaanuaril loimus G. Bonnet' nohtu-
mine J. Suitsiga, kus arutati Hitleri no-
net Reichstagi's ning rahvusvahelist olu-
unde Euroopes.⁶⁵

Samal päeval kaotas N. Chamberlain oma
osavõttust 1. märtsil Nõunoguude Lõulu
saadannas ~~tema~~ nõualdatavast vastuvõttust.⁶⁶

3. veebruaril loimus Inglise poole poole
J. Maisui pinem jutuaafamine Foreign Offi-
ce kõige ametnik R. Butleriga, kes kaotas,
et Inglismaa ei soovitse tühistaeda nau-
kanduslepingut Nõunoguude Lõuluga. Jutuafe-
mises J. Maisuiga võljendas R. Butler Ingle-
se valituse ärevust seoses Hitleri 30. ja-
nuari kõnega ning ^{esitas} ~~esitas~~ Londoni näis ole-
va informatsiooni Berliini plaanidest Hol-
landi suhtes.⁶⁷ 6. veebruaril nohtus J.

Maisu Inglise transpordministri ja ning
Vestluse kõngus arutati Hitleri nohet ning
gouti seisukohale, et see ei tõhenda niide-
gi maal.⁶⁸

Jätuates noostoda Prantsusmaaga ühis

65 J. Suitsi telegramm Vötisasjade Rahvaomis-
sariaati. 1. veebruar 1939. CCCP & Dopede..., ep. 182.

66 J. J. Maisui telegramm Vötisasjade Rahvaomis-
sariaati. 31. jaanuar 1939. CCCP & Dopede..., ep. 178

67 J. Maisui telegramm Vötisasjade Rahvaomissariaa-
ti. 3. veebruar 1939. CCCP & Dopede..., ep. 185-187
Londonis valitsevad meeleolu isloennustas
Vötisministriidumi nelidrite ümbrebita-
mine põmmi vanjengleius. Samas.

68 J. Maisui telegramm Vötisasjade Rahvaomissaria-
ti. 6. 9 1939. CCCP & Dopede..., ep. 188.

sojalis-polütilise lüüdu suunas teatas N. Chamberlain 6. veebruaril Alamnojas, et Inglismaa suuub igasse konflikti, mis võib puhuda Prantsusmaale nallale tungimise korral.⁶⁹ Selline avaldus oli otsesens vastunooluus Samsamae poolt Itaaliale lubatud toetusle ning tõendas nahe võistleva gruperingu moodustumist Lõune-Euroopas. N. Chamberlaini noole lüütu E. Halifaxi telegramm omi Prantsuse kollegite, musta teatas veetnerd valmisolemist fikidale noostõde nahe riigi vahel.⁷⁰ 20. veebruaril otsustas Inglise Alamnoole suurenda milu-tusi relvastusele 1939a. etarves ettenõhtud 400 miljonit naallalt 800 miljoninaallale⁷¹ ning noonitas riigi noitserime tugendamise viie aasta plaani.⁷²

Oluline on aga mõnida, et noolmate Avunatest noonpuudetest Noonogude isindafatega ei võtand länneügiel endale mõngiel noonretseid nohustusi Noonogude Lüüdu iga kiste Ida-Eurooparinnide sahtes. Inglise- ja Prantsusmaa polütiinat iseloomustas soor go-

69 N. Chamberlaini avaldus Alamnojas. 6. veebruar 1939. СССР & Dope... , sp. 187-188.

70. СССР & Dope... , sp. 195-197.

71 Zimepu, sp. 557.

72 Heapan, sp. 241.

goronteerida. Norraogude Lõulu abi Juhkus, mi Somsamae peaus pealiturzi tõues alustama, ent fasistliku agressori ualla- keturzi uorak itta tait soorisid lanne- niziol jõoda pealtvaatofatks. Selliist as- pentist tuleb vaadata jõgneuaid non- tante Norraogude Lõuluze.

9. veebruaril nohtus Prautsumaa suus- saadiu Norraogude Lõulus võtisaafade rahvaomissari asetaitja V. Potjomurniga ning nõutas Norraogude Lõulu Euroopa probleemidest osavõtuisse tõttust rahule maaitmas.⁷³ 19. veebruaril tegi Inglismae ametliku etepaneu uemaldade võtisa- uandanduse monistri R. Hodsoni visit Nor- raogude Lõulu.⁷⁴ 20. veebruaril vis N. Cham- berlani Alouuofas teatade Norraogude valitsuse positivsest vastusest.⁷⁵ Kõtku- des samal pæeval J. Maisniga teatas N. Cham- berlani, et inglise valitsus asetab R. Hod- soni visidite lootusi, mis võtjuaet kau- bandussuhete parandamist raamidest.⁷⁶

Analüüsides inglise valitsust võtisa- lütuad 1939. algul mõnuis J. Maisni oma eteanomdes võtisaafade Rahvaomiss- sariati 25. veebruaril 1939, et hoeli-

73 V. Potjomurni amanne nohtumisest 9. veebruar 1939. CCCP 6 dopede..., sp. 194-195.

74. M. Litvinovi vestlus Inglismae suusaaadituga. 19. veebruar 1939. CCCP 6 dopede..., sp. 203-205.

75. Hæpui, sp. 199

76. CCCP 6 dopede..., sp. 205. Same motet võtjendes E. Halifax nohtumistel J. Mais- niga 8. ja 18. mõntsil. R. Hodsoni

madal üldisest "rahustamispoliitika" sü-
veneb Londonis suetitsiooni selle poliiti-
ka otsustamiseks suhtes (ühe sellisena suet-
tiauna nimetas J. Maisi E. Halifari) ning
ilmnevad tendentsid otsida tegevama-
võljalapsu lähemise riigi Noruogude ri-
ikule.⁷⁷

Selliste tendentside ulmimatseeritus
oli N. Chamberlaini osavõtt Noruogude
Liidu saatkonnas 1. märtsil toimunud
vastuvõttust.⁷⁸ Vastuvõttul vihtimud sohaem-
mi 500 inimese hulgas oli teisigi Inglise
kabineti liikmeid. N. Chamberlaini ja J. Mais-
i vestlus kestis peaaegu tund aega. Inglise
peaminister rõhutas R. Hodsoni visiooni võht-
sust kahe riigi suhete parandamiseks, ning
vihtas võimalusele suurendada Noruogu-
de Liidu - Inglismae kaubandussuhteid,
kuid kaugemale uostob arutamisel ei lõimud.⁷⁹

visiid Mosuvasse doimus 20. - 28. märtsil,
muid vihtisi tulemusi ei andnud. СССР
6 dope... , stp. 684.

77. СССР 6 dope... , stp. 211 - 212.

78. N. Chamberlain oli esimene Inglise peami-
nister, kes rõhustas Noruogude Liidu saat-
konda. Ногре А. Е. Cobрикуи Короз 6 dope
30 мур. - "Новая и новеишая история."
1972, № 3, стp. 155.

79. J. Maisi telegramm Völisasfode Rahvane-
missiooniati. 2. märts. 1939. СССР 6 dope-
de... , stp. 220 - 222.

inglise ajamirjandus nimetas kohtu-
mist "afalaoliseus",⁸⁰ mis selge oli ta
üksnes inglise peaministri Nonnogu-
de Lõdu saatnuna mitastomist sub-
tes, mille kabe riigi suhete uuelmaet-
se muutumise aspektist vaadeldune.

Hoolimata mõningaist abinõudest, mis
pidid demonstreerima kättemõistele val-
misolekut võidelda fašismiga⁸¹ ning
faktuurist unollustada endale Sausu-
maa aetamatut pealetungi uonal, loot-
sid Inglismaa ja Prantsusmaa valit-
sivad riiguvõimad meliselt "rahuste-
mis polütina" edumisele.

alles Võrkhoostoravanna kättemõistele Sausu-
samma poolt 15. märtsil, millega Hitler
tõestas oma võimet riikide iga lepton-
gut sundis kättemõistele alustama Non-
nogu de Lõduga kättemõistele sõjalis-po-
litilise uoostor üle.⁸²

Outokris - novembris 1938, mit kättemõistele
riikides säilis lootus saavutada "uel-
ja pant", ei pööranud Inglismaa ja
Prantsusmaa melisest tõhelikam fašis-

80 СССР в доподо..., стр. 220

81 inglise fašistide Lõdu O. Mosley esone-
miste uelkamine ja hitisem uengista-
mine. МЭЛЛАН, стр. 111.

82 М. Пухановский, стр. 354.

riimle Saksamaale vastuvõetav loomisele. Viimaseks lootuseks noostõde oli Prantsuse - Saksade deklaratsioon, ent suhete halvenemine detsembris 1939 tõestas, et Saksamaa ei soovi liitu katkestada.

Pariis ja London alustasid ettevalmistusi sotsiaals - poliitilise liidu loomiseks, ent lootuses suunata Saksamaa agressioon iha toimuse su väga aeglaselt. Samade lootuste tõttu loobusid lääneriigid vahet segamast Saksamaa tegevusele kuni Euroopas, mis tõi isikkoostorunnis mahajõtmisele encliste lütlaste poolt. Lääneriigid võisid minimumini suhtlemist Nõukogude Liiduga ning püüdsid vältida Saksamaale näidatava ekspansioonisuunda (liitumine natsipaaniga Uratna ümber, vastuseis üsnes oma huvi püüdatavais ühismissis).

Alates jaanuarist 1939, mil sai selgeks, et Hitler võib rünnata ne Läänes, alustasid Inglismaa sotsiaals ja Prantsusmaa sotsiaals - poliitilise liidu moodustamist. Lääsriigid pidasid nad Amurine lihendamine, enne tõhennemine Nõukogude Liidule omas soovide rivat iseloomu. Lääneriigid ei soovitud võtta mingid konkrეტseid kohustusi Nõukogude Liidu suhtes kootes ikka veel suunata Saksamaa agressioon iha.

VÖITLUS ITAALIA PÄRAST

Esimise maailmasõja järel oli Itaalia kaotaja võitjate hulgas. Läänemaide loodus Versailles'i süsteemi ja avastanud Itaalia keeldude. Lagunenud Austria - Ungari riikide ilmumisel vähenesid saksusest. Suurisse Prantsusmaast, Otomani imp. riiki jagamisel sai Itaalia tunduvalt võhema loodust. Uuesti tugunev Saansamaa alustas oma mõju tugevdamist Austrias ja Lõuna - Sitsiilias.¹

Õitsides lütlast diplomaatilises võitluses pöördus Itaalia vahetuimendail kaas-
sail Inglismae poole,² et vastu selgus,
et Saansamaa ei soovits loobuda
oma privileegidest vahemere, nuku õlil
suunatud Itaalia põhilisel vaotlused.

1933 a. sai Saansamaal võimule Hitler,
kusjuures ^{mitte} mõne võimusel uueal sellis
polund duce fnautsiline, poliitiline ja
moraalne abi.³ Kõne mõji tõhene mist soo-

-
- 1 Juba 1925 e. puhkes Itaalia ja Saansamae vahel konflikt Lõuna - Sitsiilii pärast. Уст. рия гундомати, т. III, стр. 413
 - 2 Уст. рия гундомати, т. III, стр. 392 - 393
 - 3 Уст. рия гундомати, т. III, стр. 362

dustasid ähne soov kiiridele vusesthesi
süsteem, ning lüdiite võrdlemisi sarnased
ideoloogiad ⁴

Tõlme tõhenevõne algas pärast seda,
kui B. Mussolini märkas 1936. a. Itaalia
võlismistriks ome võimeke, teise põlve
fasisiti G. Ciano, kes oli Euroopa noorem
mees ni vastutusriual ameti kohal. Koos
G. Ciano määramisele algas Itaalia võlismis-
teriumi fasiserimine. ⁵

Uue võlismistri esimene võrises sam-
meks oli Berliin - Rooma telfe loomine
25. oktoobril 1936. a, millega Itaalia ja
Saksamaa jagasid mõjusfäärid. Saksamaa
sai domineerimisõiguse kesu - Euroopas,
Itaalia vahemere maadel. Sama lepinguga
kinnustas Berliin Etiopia koloniamist. ⁶

Berliin - Rooma telfe loomine ni suutnud
sisu võrliimide kiiridele vastuolusid
võrle niigi vahel. Alates 1936. a. hakkas

4. B. Mussolini: Fasisim ja natsionaalsotsialism
on naus paralleelsed tendentsid, mis
stavad itaalia ja saksamaa rahvad võrle
tõhedaalt ühte. abepdyt, sp. 82.

5. Hitler: Maailmas on ainult naus võrle,
mis võivad bolshevikite võrleiselt vastu
seista. Need on Saksamaa ja Itaalia.
amaisumise võrleisid, sp. 130-131.

6. Leningrad, sp. 15-16.

7. CCCP 6 dokode..., sp. 660. Berliin - Rooma
telfe loomine oli esimene samm aggressio-
nide võrle loomise suunas.

~~hõim~~ Itaalia majandus jaanduma Sausamae pealetrugi us kaagu - Euroopas⁷

Olunud halvnes velli pärast Austria lü-
hendamisest Sausamaaga 1938 a. mõttis. Aust-
ria oli pärast 1934. a. sõlmitud Rooma
protokolle muutunud Itaalia ühens tõhtse-
maus tugipunktis Euroopas. 1935. a. oli
Itaalia isoneud Austria iseseisvuse õhe
garantüüfana. Kannaatas na B. Mussolini
isialta autoriteet - duce laialtreal saunitud
"Breuaeri valve" oli hõhivaõrselt lõppend.⁸

Vastuvaalus Sausamaa pealetrugile us-
jutas Itaalia 16. aprillil 1938. a. alle le-
pingule Inglismaaga, unid selle rahipitsee rmi-
ne veuis, unne B. Mussolini polnud nous
one "vabatahtlikke" Hispaaniast võtja too-
ma.⁹ Sellise lepingu sõlmimise tõhen-
das Itaalia jaoks lauseimise sõja jät-
numist Inglismaa ja Sausamaa vahel.

Juba 1937. a. oli ajuleht "Stampa" mõn-
unud, et Itaalia ei naavatse loobuda

7 adepdyx, sp. 89
 8 unyreda, sp. 17.
 9. leping nõgi ette status quo säilitamise
 vahemel, pürites mõjusõnuid Puna mere
 re püraannas ning uohustas mõlemat
 poolt vahetama sõjaliselt tõhtsat infor-
 matiooni duusse kohta ide pool 18°
 Oreenwichi jõngi. lepingus tuuustas
 Inglismaa fautiliselt Etiopia uohamist
 Itaalia poolt. CCCP & Jopeda..., sp. 652-
 653.

laidadest võimalustest, mille talle annab
 privileeritud seisund Saksamaa ja Inglis-
 maa vahel.¹⁰ Itaalia võtispoliitiline
 unuss nägi ette kahe gruppingu vahel
 loimuda kommunisti kasutamist.?

Saksamaa nägi Itaalias äärmiselt tüt-
 last Euroopas¹¹, mis oleks sooritud võidet-
 da mi laõneriivide uui Nõukogude Liidu
 vastu. Sellest lähtudes pidas Bulon oma
 diplomaatia põhiülesmärgis Rooma Friede-
 me sidumise.

Inglismae strateegiline joon nägi ette
 Itaalia ualdamise Saksamaast (selle võime-
 tuse uenal vähemalt neutraliseerimise).

N. Chamberlaini arvates tuli Itaalia põrast
 "Saksamaaga võidelda,"¹² selleks tuli B. Musso-
 llinile teha võimalikult abivõimamaid
 jõrelõendusi.

Need tendentsid ilmusid juba München-
 nis. B. Mussolini andis Hitlerile põhi-
 mõttelise nõusoleku Austria Saksamaa-Joo-
 paani-Itaalia sõjalisse liitu.¹³ Saksamaag-
 selt arutas ta N. Chamberlainiga 16. ap-
 rillil sõlmitud lepingu ratifitseerimist

10. Tsiteritud teosest *Самуилова*, стр. 22.

11. Tõsi uiti, 1945. väitis Hitler, et Itaalia
 valimise lütlaseus oli ta saunim rija,
 ent see avaldus oli tehtud kommunistide
 asjoluude suuvel. Vaate *Государств А. С.*
 "Заблужение Титурпа" и советские
 Македонские вопросы. - "Вопросы уиопии", 1965 № 9.

12. J. Maisni telegramm Nõukogude võtispoli-
 di Rahvaomissariati. 12. oktoober 1939.
 СССР в Европе..., стр. 37.

13. *Чукалов*, стр. 138.

ning andis suulise nõusoleku Hispaania-
riigi 10 000 "vabatahtliku" sõjajärel-
mise kohta.¹⁴

2. oktoobril teatas Inglise valitsus, et
arvamus komisjonis 16. aprillil sõlmutud
lepingu ratifitseerimisel on Itaalia sõelu-
rite viibimine Hispaanias.¹⁵

3. oktoobril
informeeris G. Ciano Londonit et sellest tunde
Hispaaniast ära 10 000 "vabatahtlikku."¹⁶

26. oktoobril teatatakse Inglise valitsus
istantsil muutati seole niistmoodi ning joutu-
ti vendlumusele, et Itaalia sõdurid on jäänud
lepingu ratifitseerimiseks.¹⁶ Hiljem viisid
Mussolini lubatud arvu "vabatahtlikke" Itaalia-
riigisse tagasi, kuid enamuse neist moodustasid
sid haiged ja haavatud.¹⁷

Esinedes 1. novembril parlamendis laoti-
les N. Chamberlain Itaalia - Inglise lepingu
ratifitseerimist, tundes tunde rea põhjusi
oma seisukohta nähtuna. Nüüd tõhtse-
mad olid võide, et Itaalia ja Inglismaa
vahel pole viimasel ajal konflikte esine-
nud, seade 10 000 itaallase Hispaania-

¹⁴ Heppu, sp. 186.

¹⁵ Heppu, sp. 184.

¹⁶ Heppu, sp. 187.

¹⁷ M. Litvinovi telegramm J. Maisuite. 20. oktoobri 1939.
CCP & Doped..., sp. 52.

Hispaaniasse jäänud itaallaste arvukoht
on niijamoodi suurendatud. EtSpost
maaritud telegrammis arvas M. Litvinov, et His-
paaniasse jäi 27 000 itaallast ja 6000 sans-
last.

J. Maisui ja V. Matvejev niijutavad, et italse oli
1938. a. ajal Hispaanias 80 000 itaallast
(maitsum, Kio noomusad..., sp. 86; Matseb, sp. 36.
Viimasel ajal on niijamoodi suurendatud arvu-
mus, et B. Mussolini saatis F. Francocale appi
150 000 sõdurit. "Rahva Hääl" № 119, 23. mai 1973.
Internatsionaalses brigadides võitles umbes
35 000 vabatahtlikku.

niast võljaroomistest ning B. Mussolini lubadus mitte teha Hispaanias territoriaalset tügendusi.¹⁸ Inglise parlament nõustus peamistri argumentidega. Lepingu jõustus 16. novembril 1938.a. Samal päeval istas Inglismaa saadik Roomas lord Perth uued valinud "Itaalia kuningas ning Abissinia imperaatori" nimel. Kohe algasid ka Lõhine, nimised N. Chamberlaini ja E. Halifaxi sündi ümardamisega Rooma.¹⁹ Inglismaa suvel tunnustas ka Prantsusmaa Etiopia hõivamist Itaalia poolt.²⁰

Itaalia - Inglise lepingu järgimise ega tunnustasid loonemiseid Etiopia hõivamist ning andsid Itaaliale vabad võid Hispaanias. Lepingu ratifitseerimine oli Itaalia diplomaatia suur võit.

Saavutatud edu püüdis G. Ciano uuesti tunda surve avaldamisega Saksamaale lootuses inguldada Itaalia positsiooni Balkanil. Juba Münchenis oli B. Mussolini isandunud Ungari muve.²¹ 3. septembril istas Ungari 15. ehk 16. aastase nõudmisega, mis saabusid vastolles Saksamaa plaanidega,²² seetõttu nõeldus Hitler taevamast

18. СССР & доп. де..., стр. 653.

19. Арапу, стр. 188-189.

20. Суврррррр, стр. 76.

21. ППП, стр. 173.

22. Сомас, кн. 178-180.

M. Horthy taotlusi.²³ Ungari uatse leida
 toetusid läänemaidest peamiselt Inglismaa
 ja Prantsusmaa soovile mitte sekkuda
 Ida-Euroopa sündmustesse.

Ungari põlvlus taotuse saamiseks
 Itaalia poole, kes kuna veel lootis
 Rooma - Belgrad - Budapest "horisontaal-
 se" selje võimete panna vastu Saksaa
 male tungile Balcanil.²⁴

Ungari isondafakte sai Roomas osalus
 sel vasturõhk. B. Mussolini keatas omi
 nõusolemust toetada M. Horthyt. G. Ciano
 märkis, et tugev Ungari on Itaalia
 välispoliitika üks rehvõnne ning soovi-
 tas mitte nõustuda "Ribbentropi kõniga".²⁵

Olukorras, kus valmistati ette Inglise-Itaalia
 lepingu elluviimist, oli Saksamaa
 sunnitud mõnema järeleandmistele. 27. ok-
 tobril saabus Rooma J. v. Ribbentrop, kes
 nõhtumistes B. Mussolini ja G. Cianoaga
 keatas valmisolemust rahuldada Ungari
 nõudmised kui Itaalia jätab Saksaa-
 maale rahed nõed suhetes Poolaga ning
 nõustub alle niijafamast sojalisele nol-
 mingantile.²⁶ Saksaa võlismmiste rō-

23. Mott, sp. 187.
 24. Sames, lk. 205
 25. "Ribbentropi kōn" nõgi ette minimaalsed ter-
 ritoriaalsed järeleandmised Ungarile. Mott,
 sp. 200-201.
 26. Mott, sp. 207-208.

hutas, et sõda lõpetamiseks on võttime-
tu ja teatas Hitleri plaanist lõpetada
3-4 aastae jooksul alustada rahuastatad
võitlust. ²⁷ B. Mussolini oli nõus sotsialise
panti ideega ning teatas isegi, et tema
enimused ei sõltus panti valla kaotamisest.
Lõpuks vaid peaus olma suunatud
maailma poliitilise naareli muutmisole. ²⁸
Kõik lubadused tähistas aga B. Mussolini
mõnuse, et mitmesugustel asjaoludel pole
Itaalia sotsialise panti sõlmimiseks val-
mis. ²⁹ Saksamae oli sunnitud mõneme
järelandumistele ja midagi nõuaretset
vastu saamata. Ju Ribbentropi taganemis-
tel oli sügis ühnel pün. Kui B. Mussolini
lõstis üles Tšehhoslovakkia genantide
mõnuse teatas J. v. Ribbentrop talle,
et Saksamae ei soovi nellegi slaavimist
sellesse mõnusse. ³⁰

Ungari - Tšehhoslovakkia ühe päri
mõnuse võimus 2. novembril nn. "Üh-
ni orbitaasi" ajal. Ungarite üteantavad
rajoonid mõnuse naardite B. Ciano, üme
J. v. Ribbentrop isegi ei vaadand naar-
dite. Tšehhoslovakkia naotas 12 400 km²

27 Фулагов Г. С. Крах италийского фашизма.
М., 1973, стр. 103.

28 Матвеев, стр. 101.

29. Фулагов, стр. 106

30 Внешняя политика Чехословакии..., стр. 561

nõng ligi miljon elaniku.³¹

Itaamees Ungari ühisuses lootis
Sausamae sellega Itaaliat tihedamalt
enda ühtge lüta. Berlin löus förelaud-
mistele suhteliselt ugesti, sest oli oeu-
dunud oma mõjus Roomas ja Budapestis.
Kui novembris 1938. Mussolini üritas
taetada Ungari sõjalisi antsiome Tõekho-
slavannia vastu³² (duce nõuatses unga-
rite saata 100 lennukit ja 53 vagunit
tagavarasõsi reite) nõhtas ta Berlinis võ-
ga tugevat vastuseisu nõng oli sunnitud
oma plaanidest loobuma.³³

Itaalia - Sausa võistlus Ungari pärast,
mis oli tihedalt seotud minevate gru-
peeringutega kommunistiga Budapestis, lõ-
pes jaanuaris 1939., mil Ungaris tulid
võimule sausameelsed jõud.³⁴ Alates
sellest perioodist oli Ungari täielikult
õõltu Sausamae tahtest.³⁵ Itaalia
katse saavutada mõju Nagu - Euroopas ih-
vondustega Tuglise - Itaalia tõhene misle
andis vaid intiajalisi tulemusi.

Saavutamud teatud edu luvvermis tau.

31 Пон, стр. 207-208.

32 Пушкинц, стр. 76.

33 Пон, стр. 213.

34 Пушкинц, стр. 80

35 Документов МИД..., стр. 84-95.

tiikas otsustas G. Ciano ühendada Itaalia osatõhtsuse uasru Euroopas. Selleks oli tal vaja saavutada F. Franco tunnustamist läänemaide poolt, mis olus tõhendanud Hispaania sattumist Itaalia mõjufääri. Probleemi lahendamiseks sunniti ühistama na saasamaa huri vast Hispaania vastu 1938. a. lõpul.³⁶

Läänemaide mõjustamiseks otsustasid Itaalia juhid valida hirmutamismeetodi. 30. novembril toimus järglõudne fašistliku parlamendi istungjäne. Annades võtispoliitilise tegevuse uokte märnis G. Ciano Itaalia "loomulikke taotlusi". Sel momendil kannas grupp deputaate nõudma Tunesia, Korsika ja Savoia lüüendamist.³⁷ Järgmisel päeval lüüti uampaaniaga afriikajõudus³⁸. Roomas algasid prantsusevaenuliku meeleavalolused, antiõisemus Tunesia itaallastest elanikend.³⁹ Intsidend oli ilmselt organiseeritud. Prantsusmaa seadikut A. Francois-Poncet'id⁴⁰ oli tungivalt palutud parlamendi istungjärgust osa

36 Пончапеная С. П. Италия и дипломатия Мадрида. Временная политика Испании в годы Второй мировой войны. М., 1971, стр. 77
 37 СССР в Европе..., стр. 665.
 38 Мотбурб, стр. 103.
 39 Samas.
 40 Oudoolnis 1938. vüdi A. Francois - Poncet' Berliinist üle Rooma.

vetta.⁴¹ Avalikku arvamus ei suutnud
peeta ka G. Ciano avaldusest, mis nõu-
tasid, et Itaalia valitus ei raskuta
üksikute saadikute väitumiste eest.⁴²

Intsidendi eelmõrgi avaldas G. Ciano
paar päeva hiljem vestluses A. Francois-
Poncet'ga, kus ta nõudis, et Itaalia-Prant-
suse sahte parandamine on võimalik, muni
Prantsusmaa ei tunnusta F. Franco režiimi.⁴³

Samas suunas avaldas Prantsusmaale
suure ka Hoo Inglismaa, mille poliitiline
kurs nägi ette tõhendamist Itaaliale kas-
vot Hispaania loovutamise hõnuga.⁴⁴

Seeand avaldas Prantsusmaa vastu-
sõnu. Lõhtudes tõsiarvast, et Itaalia peis
Hispaaniasse oleks tõhendamisel Prantsus-
maa usustamisisele summaotse ja julgus-
tatuna Sane - Prantsus demokraatidest
püüdis Pariis alustada tseesise poli-
tilise kursi elluviimist.

8. detsembril saabusid Veneesiasse
täiendavad võrreusused Prantsusmaalt,
kõne sefjõel algasid naitschituste ra-
janised Lühia päiril (Maret' län).⁴⁵

Jaanimis 1939 toimus E. Daladiu demonst.

41 Правда, стр. 104

42 СССР & доподо..., стр. 109.

43 M. Litvinovi mui J. Smitzite. 10. detsember 1938.
СССР & доподо..., стр. 120.

44. M. Litvinovi telegramm J. Maiszite ja J. Smitzite.
3. detsember 1938. СССР & доподо..., стр. 104.

45 Метроб, стр. 104.

nationaal ringis Kõrgkool.⁴⁶

Vastuseks Prantsusmaa föderaalmehele tühistas Itaalia 23. detsembril 1938. Itaalia-Prantsuse lepingu 7. jaanuarist 1935, millega olid jagatud mõjusfäärid Põhja-Aafrika ning keatas oma uutest nõudmistest.⁴⁷

Konflikti terviklikum Itaalia ja Prantsusmaa vahel tähendas murja ajada Inglismae strateegia koostamise. Hoodimata soovist siduda Itaalia tihedamalt enda võtke riikidega Inglismaa Itaalia tihedat tugevust Vaikemere. 14. detsembril keatas N. Chamberlain, et Itaalia nõudmised Prantsusmaale tähendavad inglise-Itaalia lepingu rikkumist.⁴⁸ Prantsuse alade üleandmine Itaaliale ei sisunud Inglismaa plaanidest.

Samaaegselt jõtuas Inglismaa otsimast kontakti Itaaliaga. Nüüd lisandus sellele soovile veel teinegi aspekt - tüli lõpetamine Itaalia ja Prantsusmaa vahel. Inglismaa saadiku Roomas lord Plöth, kes oli tuntud oma itaalia sõbraliku meelolude poolest jõtuas lähisõnaniisi

46 СССР & доподо ..., стр. 665.

47 Hrapov, стр. 206.

48 Samas, lk. 201.

monistid teada saade Hitleri plaane, and
B. Mussolini vastused siid tõhusalt. 53

Kohtumiste tulemusena algas alustas
Londoni Komisile suve avaldamist Franco
tunnustamisest, 54 rahustades Prantsusmaad
Itaalia lubadusega mitte teha territoriaal-
seid ühendusi Hispaanias ning lõpetada
kampania Prantsusmaa vastu. 55

Kuigi kirjutas J. v. Ribbentropile iseloomus-
las G. Ciano kohtumisi "füüsilise plindri" 56
tähelepanu see Itaalia diplomaatia fõn-
gruudset võitu. Hinnab Bulõn - Roma
tegeliselt sundis loolevõtte mõnema
jõuleandmisega. 27. veebruaril Itaalia
Inglismaa ja Prantsusmaa Franco tun-
nustamisest de jure. 57 Komisile kirjeldas
Burgosel sai H. Petain. 58

Roma visüdi tulemusel naotas N. Cham-
berlain loplikult autriteedi B. Mussolini
silmas. 59 inglise peaminister koos isegi
nõuandega, et enne muuaret visüdi tu-
lemusest Alamajaga saatis te kõne teusti
B. Mussolinile seisukohta võtmiseks. 60

Analüüsides kohtumisi iseloomustas

53. Мерин, стр. 212.

54. J. Maisui telegramm Võlisaajade Rahvamonis-
soniaati. 20. jaanuar 1939. СССР k dopoda...
стр. 167.

55. Мерин, стр. 221-222

56. Сумпцова, стр. 77.

57. Мерин, стр. 227.

58. Матвеев, стр. 143

59. Жуера.

60. Илпукарновский, Временная политика, стр.

monister teada saade Hitleri plaane, and
B. Mussolini vastused siid tõetähele. 53

Kohtumiste tulemusena algas alustas
Londoni Pariisi suve avaldumist Franco
tunnustamisega. 54 rahustades Prantsusmaal
Itaalia lubadusega mitte teha territoriaal-
seid küngendusi Hispaanias ning lõpetada
kampania Prantsusmaa vastu. 55

Kuigi kirjutas J. v. Ribbentropile iseloomus-
tas G. Ciano kohtumisi "tühise plindme" 56
tähele, see Itaalia diplomaatia pea-
juurde võitu. Hinn Buletin - Roma
tegeliselt sundis laadumisele minema
jõudumisele. 27. veebruaril teatasid
Inglismaa ja Prantsusmaa Franco tun-
nustamisest de jure. 57 Pariisi kirjandajaus
Burgos sai H. Petain. 58

Roma visüdi tulemusel naotas N. Cham-
bularn loplikult autriteedi B. Mussolini
silmis. 59 inglise peamonister koos isegi
nii naugeli, et enne suuannet visüdi tu-
lumusest Alamnojas saatis ta kõne teusti
B. Mussolinile seisukoha võtmiseks. 60

Analüüsides kohtumisi doloostas

53 Henpur, стр. 212.

54 J. Maisui telegramm Völisasjade Rahvaarmee.
sariakati. 20. jaanuar 1939. СССР k dopod...
стр. 167.

55 Henpur, стр. 221-222

56 Сумрнова, стр. 77.

57. Henpur, стр. 227.

58. Матвеев, стр. 143

59. Жмеря.

60. Ипрукановский, Великая война..., стр.
337.

B. Ciano oma põlvius inglise peaminist-
rit mu poliitilist, kes püüab taganeda
võimaliselt aeglaselt, aga võidelda siisoo-
vi.⁶¹ Itaalia võitumistest joudis järe-
dusele, et omades sellist ulva nagu Sui-
samaa võib Itaalia Inglismaalt saada
võitu, mida ta soovib.⁶²

Analoogilist tuntuat üritas B. Ciano
raendada na Berliini suhtes. Samsamaa
jõelgi's ärevusega Inglismaa püüdesel joi-
da Itaaliaga nõuandele. Oma poolsete
paanumiste esitamiseks kasutas Berliin
26. novembril võlga töötatud Wehrmachi
ja Itaalia armee noostes plaane, mis pea-
le ühise tegevusava sõja aeval laue-
rüuduga nõhti ette na Itaaliaki anta-
vad alad. Plaani järgi pidi Itaalia
põrast sõja võidunud lõpu saama pea-
le kasina kull laialdased alad Põhje-
Aafriinas ning Lõhis - Jelas.⁶³ B. Mussoli-
ni poolehoidu võitumiseks loetas Hitler Itaa-
lia seisukohti tüüli Prantsusmaaga.⁶⁴

Mussolini püüdis jõuata oma tuntu-
uat. Nõtkumisel Jaapani samsaadnuga
Berliinis Osimaga, kes oli Rooma sõit-

61 Пунагов, стр. 104.

62 Хенри, стр. 214.

63. СССР & допосе..., стр. 94-96.

64. Игдыа, стр. 437.

meid J. v. Ribbentropi palvel teatas ta oma positiivsest suhtumisest sõjalise panti võllesse, ent ei andnud mingeid konkreetsid lubadusi.⁶⁵ Kui G. Ciano 2. jaanuaril informeeris J. v. Ribbentropi Itaalia nõusolemust lüüda sõjaki uulmiu lepinguga, ent teatas ta, et B. Mussolini soovib lepingut nõhe "rahupartina".⁶⁶

N. Chamberlaini visüdi ulses oluon nas taotles B. Mussolini uuri jõreland. misi Hitlerilt. See nad nõudis ta Albaaniat, mille hõivamine oli alati olud Itaalia üas üsmõne.⁶⁷ Juba 13. oktoobril mõmis G. Ciano oma põevimus, et Albaania probleem tuleb võimalikuult uuresti lahendada. 13. novembril andis B. Mussolini uõsu alustada efferalmistusi Albaania hõivamiseks, mille lõhtajaus mõnas mai 1939.⁶⁸ 30. novembril teatas duce souse seadikuule, et Albaania peab saama Itaalia omaus.⁶⁹ Detsembris sst. mis Sansonaa Albaaniaga nõubandus. lepingu, mida Roomas peeti peaaegu

-
- 65 G. Ciano põevimust. 15. detsember 1938. СССР в доpоде..., стр. 123
- 66 СССР в доpоде..., стр. 667.
- 67 Смирнова Н. Д. Захват Абдании граммеевой Италией в 1939 году. "Вопросы Истории", 1969, № 4, стр. 99. (edaspidi: Смирнова, Захват...)
- 68 Sanson, lk. 104.
69. Смирнова, стр. 80.

Itaalia siireasjadesse seannuiseus. 70

Vastunäalans nehtestas Itaalia faenu-
nis 1939 a. uuel ~~uueb~~ tollitandid,
nis võga valusalt puudutapid Sausse-
maa uaubandust. 71

mitte soovides majandussõda Itaalia-
ga ning alles rahutu duce viivitauniste
põnast uolmiapantile alla kirjutamise
põnast, mida Berlin pidas Inglismae
diplomaatia tulemiseus oli Sausamee
sunnitud taanduma.

30. jaanuaril teatas Hitler Reichste-
gis, et Sausamee taetab Itaaliat sus-
noia millise sõjalise konflikti uonal. 72

Kõrvuti ülesuutsege sõnida sõjalne
lüt tõendas Hitleri uone na Sausse-
maa loobumist Albaaniast. 7. veebru-
ril andis B. Mussolini uornalduise kõi-
vata Albaania ajavahemus 1. - 9. aprit-
lmi. 73 Itaalia oli saavutamud veel ühe
võidu oma laueuimises nahe sunnir-
gi vahel.

70 Числов, стр. 138.

71. Смирнова, стр. 91

72. Непри, стр. 222.

73. Смирнова, Захват., стр. 107.

Itaalia oli Müncheni tegegnemisel perioodil diplomaatilise võitluse üks sõlmpanude. Tema ühinemisest ite võitluse riigiga sõltus jõudude vahendel Euroopas. Nii Saksamaa kui Inglismaa püüdsid saavutada lõhenemist Itaaliale.

Saksamaa nägi Itaalias võige potentiaalsemat lütkest oma ekspansivistilise plaanide teostamisel. Suurbritannia võitluspõlvitina eesmärgis oli Itaalia neutraliseerimise sojalise konflikti normal Saksamaaga.

Itaalia kasutas ära nahe riigi võitlust tema põrast ning selle tulemusena äraetas tal saavutada mõningaid võite. Saksamaa oli sunnitud taganema Vahel maa-alaal ning Akhaania maa-alaal, Inglismaa oli sunnitud sunnitud Itaalia ülempiirkonnas Hispaanias ning teostama mõningase mõjusfääri üle ümberjagamise Panama mere basseini.

Kuna koostöö Saksamaaga tõotas rohkemat, lütkus Itaalia lõpuks Buliuniga.

Prantsusmaal püüdis na Itaalia suhtes ümdele joon, ent Itaalia lütkne tügerneuse tekitas temas suuremad ärevust kui kahe Inglismaal. Seetõttu üritas Pariis vastu seista Rooma faktusite, kuid oli Londoni suvel sunnitud jõrel andma.

Kokkuvõte.

Müncheni leping oli läänemägede poolt heostatava "rahustamispoliitika" ulatunatsoon, mis nõuuleppide lootsid Inglismaa ja Prantsusmaa saavutada uuestatõtt fašistliku Saksamaaga ning suunata agressor Nõuogude Lõdu vastu. Hoolimata progressiivsete jõudude ja kodanlike poliitikaute suuremal määral osalevatest mitmest õnnestus läänemägede valitsusvõimudele Müncheni leping ratifitseerida.

Oktoobris 1938. a. jõttusid Inglismaa ja Prantsusmaa uuestid jõude uuestõtt fašistliku Saksamaaga. Eriti aktiivne oli Londoni diplomaatiline tegevus, mis na Pariisi võtispoliitika juhid lootsid samu usmõnele võimas lootsus jõude laiaulatuslikele poliitilisele uuestõtt Saksamaaga oli läänemägede jaoks 6. detsembril 1938. a. sõlmitud Prantsuse - Saxe deklaratsioon.

Samaaegselt õttusid selle deklaratsioonile sõlmimisel uuest teadetsid läänemägede võtispoliitika. Kaotatud lootsid jõude "nelja peatni", mis tagid Inglismaa ja Prantsusmaa suunata fašistliku Saksamaa agressiooni Nõuogude Lõdu vastu. Avaldades vastusliku Bulõni ja Rooma lootsite lootsid jõtsid London ning Paris Saksamaate vabad uuest Ida-Euroopas. Nad ueldusid lootsid tagastatõtt tsõhkoslovenniat Uoni ulitaezi ajal ja gerantide uuest uuest. Läänemägede

maa agressiooni itta suunata. Paralleelselt jätkusid Londoni ja Pariisi uulised "rahustamispoliitikat" ilu vüa. (fösi, need faktused omasid mõrgenevise tendentsi).

Üheks vöödelolava perioodi diplomaatilise võitluse sõlmpunktiuks oli Itaalia, mille lütkumises ühe või teise riigiga sõltus jonnaku vahend Euroopas. Senses-maa fasisitlik jatkmond nõgi Itaalias armuvest lütkast Euroopas. Inglismaa Aretegitone nuss nõgi ette Itaalia isolomise Sensesmaast, selliste plaanide kaarvestumise voral vähemalt neutraliseerumise sojalise vöömõõne voral.

Kuue mõtlemad riigid kasutasid enoostmise meetodit, ennestas Itaaliaal kavemispoliitikat kasutades see vutade suuri jõelundumisi vnda huvolis. Sensesmaa oli sunnitud taganema Vüni vultuasi ajal ja Albaania viisimises. Inglismaa loomtas Itaaliale Hispaania ning tunnistas Etiopia hõivumist.

Prantsusmaael peudlus teiseise vötkispoliitiline nuss, ta jätgis enam-võhem süavroenselt Inglismaa tegevust. Süsteisundis hõim Itaalia tugivõemise sees E. Daleclini valitvust veldame inonivast vastuseise B. Mussolini vondumistele. Londoni suvel taltus Pariis viiresti vng oli sunnitud tunnistama Itaali mõjuvõimu vassu vahemusel.

Koovõttes vöib öelda, et teöue riigid jätvasid "rahustamispoliitikat" isegi stu-

uenas, mis nad üritasid luua ühest sotsia-
lis-polütilist lütra. Sillme vastolu nende
võlispolütiinas urgendas agressivsete võide
kaspansionistlike plaanide teostumist.

Alls Tšehhoslovakkia kooamne, mis tões-
tas Hitleri võimet saada võia lepinguid,
sundis kooemine alustama liberalismist
agressivite pidurdumist, Need liberal-
mistused tõid läbiinõudumisteni Noruo-
gude Lõduge suvel 1939.a.

Резюме

Мюнхенський словор явився кульмінаційним політичним усмирювачем. Західні країни з допомогою цієї політики надіялись доверитися з фашистською Німеччиною і направити адресу на восток.

В листопаді 1938 року Англія і Франція уродожились поновити договори з Німеччиною. Особливо активним діячем в цьому напрямку правління був Ч. Чемберлен.

В лютому того ж року виявилось, що Гітлер не намірен прийти навстрічу наміреним Західних країн. В даній ситуації в Лондоні і Парижі усилась думка про напрямки Берліна на восток. Переворотним моментом в цьому відношенні було франко-німецьке змирення позначене в грудні 1938. року. В квітні кінця цього року політичні зацікавлені країн продемонстрували курс на напрямки Гітлера на восток.

Положення змінилось в лютому 1939 року, коли виявилось, що Гітлер не намірен намістити на Заході. Англія і Франція були змушені затишити створити воєнно-політичний союз між обома країнами. В то ж час

они стали улучшать свои отношения с Советским Союзом. Состоялись обширные контакты между Англией, Францией и Советским Союзом, но выяснилось, что западные страны не намерены вступить на себя никаких политических обязательств.

Италия была целью ~~уже~~ откровенной политической борьбы между Англией и Германией. Используя эту борьбу Италии удалось получить ряд выгодных условий в торговле. Тем не менее сотрудничество с Германией обещало больше, Рим сменил маневры и Берлину.

У Франции не было определенного внешнеполитического курса. Ее действия зависели от политики Англии. Только в отношении Италии Франция старалась проводить относительно самостоятельную политику, но под давлением Англии она была вынуждена отступить.

Можно сказать, что умножением было целью западных стран и тогда, когда они старались создать военно-политический союз. Это противоречие в их политике помогло агрессивным странам провести своего захватническую политику.

Kasutatud kirjandus.

V. J. Lenini töised ja rahvusvahelise
kommunistliku liikumise tegevaste teod.

V. J. Lenin. 58da ja revolutsioon.
Töised, 24. k. Tallinn, 1954.

Brežnev, L. J. Leninliku kursil. I k.
Tallinn, 1971.

Сталин И. В. Вопросы ленинизма.
Отчетный доклад на XVIII съезде
партии о работе ЦК ВКП(б)
издание оцифрованное. М., 1952
Чибриков В. К истории новейшего
времени. М., 1957

Publitseritud dokumentid

Анатомия войны. Новые документы
о роли германского монополисти-
ческого капитализма во второй ми-
ровой войне. М., 1971.

Документы и материалы кануна
второй мировой войны. Т. I. Ноябрь
1937 - 1938 гг. М., 1948

Документы и материалы кануна
второй мировой войны. Т. II. Архив
Дирекции. М., 1948

Документи Міністерства Иноземних
Дел Германії. Випуск I. Германска
ная політика в Венгрії. 1937 - 1942.г.г.
М., 1946.

Нюрнберзький процес. Сторони матеріа-
лов. I. I. издание второе. М., 1954
СССР в боротьбі за мир настанує вто-
рої мирової війни. Січень 1938.г.-
август 1939.г. Документи и мате-
риали. М., 1971.

Монографія д-ра Шітмисел

Адердук Р.А. Італія в першій и
вторій мирових війнах. М., 1946.

Бендрикова А.А. Франція в 1929 - 1939г.г.
М., 1957

Борисов Ю.В. Новітня історія
Франції. М., 1966

Внешня політика Чехословаччини.
1918 - 1939. М., 1959

Германія во второй мировой войне.
М., 1971

Зинсберггард И.И. Изм и Традиции
влияющей французской революцией
в борьбе сн демократии и фа-
шизма. М., 1971

Зубок Л.И., Яковлев Н.И. Новітня
історія США. М., 1972

- История дипломатии. т. III. М., 1965.
- История Чехословакии. т. III. М., 1960.
- Кан А.С. Внешняя политика скандинавских стран в годы второй мировой войны. М., 1967
- Мариан Станкевич. Сетиловская катастрофа. М., 1953
- Матвеев В.А. Проблемы чехословацкой политики. 1938-1939 гг. М., 1955.
- Некрас А.М. Политика англо-американского империализма в Европе. М., 1955.
- Николаев Н.Н. Внешняя политика правых лейбористов Англии. 1935 - 1940. М., 1953
- Потемкина С.П. Тайная дипломатия Мадрида. Внешняя политика Испании в годы второй мировой войны. М., 1971
- Поляков В.Г. Англия и чехословацкий словарь. М., 1960
- Поп И.И. Чехословацко-венгерские отношения 1935-1939. М., 1972
- Пушкаш А.И. Венгрия в годы второй мировой войны. М., 1966
- Розанов Г.Л. Германия под властью фашизма. 1933-1939 гг. М., 1961.
- Смирнова Н.Д. Балканская политика фашистской Италии. Очерк дипломатической истории. 1936-1943 гг. М., 1969

- Советско - чехословацкие отношения.
1918 - 1939. Сборник статей. М., 1968.
- Трухановский В. Г. Внешняя политика
Англи на первом этапе
общего кризиса капитализма. М., 1962
- Трухановский В. Г. Новейшая история
Англи. М., 1958.
- Чушанов В. Б. Внешняя политика
гитлеровской Германии. М., 1961
- Филабов Г. С. Крах итальянского фа-
шизма. М., 1973
- Фредерик Мэмаи. Фашизм в Ан-
глии. М., 1947
- Яковлев Н. Н. США и Англия во
второй мировой войне. М., 1961

Мемуары.

- Женевьева Табуи. Двадцать лет
дипломатической работы. М., 1960
- Леопольд Эрри. Моя полити-
ческая жизнь. М., 1960
- Майский Н. М. Воспоминания со-
ветского дипломата. М., 1971
- Майский Н. М. Кто помогал Гитле-
ру. Воспоминания. М., 1962
- Шарль де Голль. Военное путеше-
ствие. Г. Э. Призовь. М., 1957.

Artiklilid.

- Гроссман А. С. "Завещание Гитлера" и современное наследием фюрера. - "Вопросы Истории", 1965, № 9
- Дашинев В. П. О подготовке фашистской Германии к второй мировой войне. - "Вопросы Истории", 1970, № 5
- Иодаре А. Е. Советский Союз в борьбе за мир. - "Новая и Новейшая История", 1972, № 3
- Семенов Ю. П. Фашистская Германия и атомная бомба. - "Новая и Новейшая история", 1968, № 3.
- Смирнова Н. Д. Захват Албанией фашистской Италией в 1939 году. - "Вопросы Истории", 1963, № 4
- Трухановский В. Г. Антони Иден: Справка от английской дипломатии. - "Вопросы Истории", 1973, № 1.

Sisumond

Sissejuhatus lu. 1.

I ptk. "Rahustamispolüütina" jõudub lu. 12.

II ptk. Koalitsiooni kujunemise algus lu. 48.

III ptk. Võitlus Itaalia pärast. lu. 70.

Kokkuvõte lu. 88.

Resümee vene mees lu. 92.

Kasutatud kirjandus lu. 94.

Sisumond lu. 99.